interkom

ČS FANDOM

informační servis fandomu

7-8/2026

Eurocon 2026: Kam kráčí evropská fantastika?

V Berlíně se počátkem července sešli fanoušci a fanynky sci-fi, fantasy a hororu na již 48. ročníku Euroconu. Letos jím byl Metropol Con, který se uskutečnil v příjemných prostorách *silent green Kulturquartier*, bývalého krematoria s pohnutou historií (která nevyhnutelně inspirovala prohlídku lokality spojenou se spisovatelským workshopem; kde by asi něco podobného mohlo proběhnout v Česku?). Trávník uprostřed místa konání sloužil k posezení, setkávání, piknikům a odpočinku, zatímco program se odehrával ve velkém sále v až brutalistním podzemí nové budovy, dalším velkém sále uprostřed bývalé kaple krematoria z počátku 20. století a menších konferenčních místnostech podél „lávky“ nad trávníkem.

Českou sci-fi jsme zastupovaly společně s Lucií Lukačovičovou – a přímo o českou fantastiku panoval živý zájem, jak ukázaly plná místnost a množství dotazů při naší (nedělní ranní!) přednášce o jejích dějinách. Návštěvníci si našli cestu i na naše další přednášky a panely – zejména na Luciině panelu o odkazu Endeho *Nekonečného příběhu* a mém panelu o Fermiho paradoxu bylo plno i v rozlehlém sále kaple. Oba panely současně ukazují různé aspekty programu: zatímco témata jako život ve vesmíru a „kde všichni ti mimozemšťani jsou?“ jsou víceméně univerzální, další program reflektoval i konkrétně německou fantastiku. Nešlo jen o klasiky, jako byl Michael Ende; mezi čestné hosty patřila například současná německá autorka Aiki Mira, jejíž sci-fi povídky se dočkaly překladu do několika jazyků a jejíž romány získaly několik žánrových ocenění a byly adaptovány například pro rozhlas.

Na své si obecně přišli milovníci sci-fi, především různých pojetí space opery – mezi hosty totiž byli Becky Chambersová (*Dlouhá cesta na malou, rozzuřenou planetu, Modlitba pro samorostlé*), Alastair Reynolds (*Odhalený vesmír, Transport ledu*) a Peter F. Hamilton (*Bezhvězdná noc, Exodus*); organizátorka Claudia Rappová a její tým dobře věděli, jaká jména přitáhnou mezinárodní publikum. Návštěvníků bylo nakonec skoro osm set z přibližně dvaceti zemí.

Za zmínku stojí i program na hranici sci-fi a foresightu/futures studies, namátkou třeba *Fragile Futures: SF's Complicated Dialogue with Future Foresight*; *Economic Imaginaries in the Ruins – Speculative Fiction and Post-Capitalist Futures; FUTURING GLOBAL POLITICS. Or: Why researchers (and anyone else) should write science fiction* či *Economic policy insights from science-fiction classics.* V posledním případě ovšem přednášející klouzal natolik po povrchu, až to bylo nudné. Většina programu se naštěstí vydařila lépe.

pokračování na str. 12

OBSAH

Kam kráčí evropská fantastika?	1	Mansplaining	17	Časem s vědou – srpen	25
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Michail Josseľ: Ray Bradbury v SSSR	18	Na hrobech věstonických	26
Blahopřejeme	2	Není proletariát, proto nejsou ani děti	19	Památník bitvy národů	27
Hvězdný bulvár	3	John Scalzi: Válka starého muže	20	Odyssea Christophera Nolana	28
Parcon se blíží	13	Mu, zničený kontinent	21	DOPORUČUJI, tedy vlastně NE	31
Antimemetická divize neexistuje	14	Nic Kelman: Holky	22	Nominace CKČ 2026	32
Michael Mammay: Mise v kolonii	15	Časem s vědou – červenec	23	45. Parcon	32
Tchajwanské zápisky z cest	16	Zázračné roky	24	DOSVĚTÁCI	32

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Tak tedy zase prázdninové dvojčíslo, třeba do Parconu vyjdeme ještě jednou, zatím přinášíme jen pár informací, které jsou momentálně k dispozici, vedra spravedlivě postihla většinu populace včetně chotěbořských pořadatelů.

Významnou část *Bulváru* věnujeme šedesátým narozeninám Peti Pavelka, který v roce 1993 jako předseda Rady Slovenského fandomu koncipoval a pak spolupodepsal mezinárodní smlouvu mezi Českým a Slovenským fandomem. Vizte str. 10.

Vedle toho na straně 18 přinášíme pozoruhodnou črtu Michaila Josseľa o životě fanoušků v SSSR, kterou přeložil Honza Vaněk jr. a následně nám ji přečetl na večírku u Vilmy Klímové. Vizte stranu 9.

Po delší odmlce můžeme s radostí přivítat několik recenzí Jirky Grunta. Jedna z nich se věnuje knize *Antimemetická divize neexistuje*, ta pojednává o věcech, které nemůžeme vnímat, a pokud se to náhodou podaří, okamžitě na ně zapomeneme. A ono to funguje, úplně jsem zapoměl, že nám tu recenzi Jirka Grunt poslal.

Rovněž po odmlce následované dovolenou se nám vrací Britská konzerva, tentokrát o svých dojmech z cesty na Tchajwan.

Jára Míkovec přispěl dvěma texty, které s SF souvisí jen velmi volně, ale díky jakési jungovské synchronicitě se trefily do dění uplynulého měsíce. Recenze románu *Holky*, který jsem mu vnutil hlavně kvůli *du*-formě, jíž je napsán, obsahuje hojné citace z Homérovy *Ílias* a *Odyssey*, jejíž poslednímu filmovému zpracování se věnujeme na straně 28 a dále. *Holky* mi připomenuly, jak je lidská paměť selektivní, úplně jsem zapomněl na rozsáhlé eroticko-pornografické pasáže a pamatoval si hlavně úvahy o feminismu a některé větné perly typu: *možná nakonec zjistíš, že když jsi doma úplně sám a řekneš si „díkybohu“ a naliješ si skotskou a posadíš se do kinosálu a díváš se na DVD, že právě v tu chvíli ona sedí v prázdné jídelně a jen stěží potlačuje slzy*.

A protože dvojčíslo, dostane se vám také dvojnásobného nášupu vědy z pera Franty Houdka.

Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné na 2026

Ač se ani *Interkomu* nevyhnula zdražovací spirála, ponecháváme předplatné do ČR na **500 Kč**. Platit lze přes konto u Fio banky, číslo konta je: **2700397108/2010**. Pokud si nejste jisti, jak na tom jste s platbou za minulé ročníky, napište mi.

Počet čtenářů, kteří chtějí zasílat *Interkom* jen a pouze v PDF formátu, každým rokem roste. Pošlete mi na výše uvedené konto symbolickou stokorunu, ať vím, že o to zasílání i v tomto roce stojíte. Slovenští zájemci mohou pro platbu ze SR využít **IBAN: SK89 8330 0000 0027 0039 7108** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod v eurech podle momentálního kurzu).

ZR

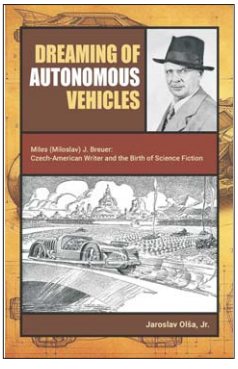

Blahopřejeme

Jedno z nejstarších dosud existujících sdružení fanoušků sci-fi – *The National Fantasy Fan Federation (N3F)* – oznámilo držitele svých výročních cen. Je mi potěšením, že moje kniha „Dreaming of Autonomous Vehicles: Miles (Miloslav) J. Breuer: Czech-American Writer and the Birth of Science Fiction“, vydaná malým sci-fi nakladatelstvím *Space Cowboy* ve spolupráci s *Novou vlnou*, získala ocenění jako **nejlepší historické dílo** vydané v uplynulém roku.

Děkuji všem, kteří mi pomohli tuto knihu napsat a vydat.

Jaroslav Olša, jr.

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo **7-8/2026** (390)

Adresa redakce

INTERKOM
Letecká 6,
161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com
http://interkom.vecnost.cz

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Redakční kruh

Franta Houdek, Jan Vaněk jr. a Michaela

Autoři tohoto čísla

Ivan Adamovič, Kamil Fila, Jirka Grunt, Ivo Fencl, František Houdek, Mikhail Iossel, Marie Michlová, Jára Míkovec, Pavel Mikuláštík, Julie Nováková, Ondřej Neff, Jiří Pavlovský, Michal Poláček, Václav Pravda, Jaroslav Veis, Zdeněk Rampas, Petr Svoreň, jr., Václav Vlk, st.

Fotografie

Michaela, Dáreček, Julie

Sponzoři tohoto čísla

Miloš Podpěra, Jiří Doležal, Jirka Grunt, Petr Habala, Jan Haberle, Pavel Kavánek, Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.
Uzávěrka tohoto čísla: 12. 8. 2026

ISSN 1212-9089

Všechny původní články a recenze © **INTERKOM**

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Jsem rád, že nesněží, nedokážu si představit v tomhle horku odklízet sníh. **NINE_OF_NINE**

Filip Turek za volantem je známkou toho, že jsme s inkluzí zašli příliš daleko. **SATAI**

Fakt, že medúza přežila šest set padesát miliónů let bez mozku, přináší naději mnoha lidem. **PETRPAN**

Když máš pocit, že je všechno příliš dokonalé, pravděpodobně ses ocitl v perníkové chaloupce... **Dario Ferrari**

Vidím jen to, čemu věřím. **Éric Zemmour (2022)**

Ženy, dokud nezjistí, kolik vydělávám, o mně říkají, že jsem ošklivý. Potom říkají, že jsem ošklivý chudák. **CHROCHTADLO**

Pořízení vlastního bydlení je skutečně záležitostí tvrdé práce, zničených dovolených, odříkání a bolesti. Vím, o čem mluvím, já jsem dům vyženil... **SPECZ**

Ty rodiče jsou děsný. Sotva je naučíš používat mobil, hned ti ho zakážou. **ERGOSUM**

♦ ♦ ♦

● **1. července** se prudce ochladilo a prší, což se hodí, protože synek už zužitkoval velkou většinu ze dvou kubíků dešťovky nahamouněných při minulých přeháňkách. Já ale zjistil, že mi pokles o 10 °C dělá skoro stejné potíže jako předtím vzestup na 38 °C. Dočetl jsem povídkovou sbírku *Atlas Pekla* od Nathana Ballingruda (už to jméno dýchá satanismem) a zjistil jsem, že jeho hrory (obecně a tyto zvláště) jsou skvělé co do obraznosti a mnohdy i originality, ale málokdy mi sedne autorské zakončení. Pochvalu (jako u Gnóma! vždy) zaslouží překlad, najmě jmen, „pan Hmyzokvas“ nemá chybu. ☺

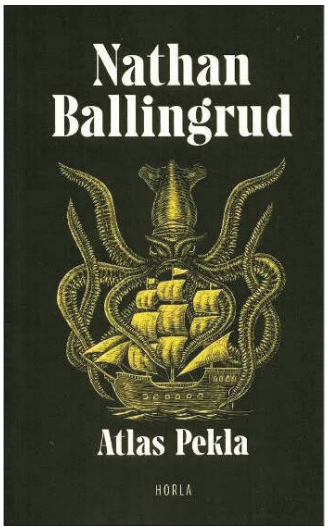

Ještě jsem si před spaním dopřál dánskou detektivka *Zločin* (Forbrydelsen, 2007), byla mi nějak hrozně povědomá, až mi došlo, že jde o originál starého dobrého amerického remaku *The Kiling* (Zločin, 2011), který jsem viděl před více než deseti roky.

● **2. července** jsem se naštěstí probudil už docela fit, takže jsme se s Michaelou, která pekla koláč a vyjednávala cenu elektřiny na příští dva roky, mohli těšit na návštěvu Franty Houdka, po které jsme se vydali do Malešic na bohemisticko-překladatelský večírek.

Dorazili jsme jako první, pomohli Vilmě nosit na stůl lahůdky, které vyrobila Bětka, o berlích nemohla před prací utéci ☺, a já pak chodil k brance vítat hosty. Mezitím dorazila Anastasia a pak hostitel Martin, brzy po něm Honza Vaněk jr., Viktor s přítelkyní a asi jako poslední Honza Křeček.

Bohužel nedorazil Jarda Olša, jr. a někteří pozvaní překladatelé a bohemisté, takže nás bylo jen asi jedenáct, což se ukázalo jako docela výhoda, že jsme se občas slyšeli okolo celého stolu.

Vybalil jsem knihy, které souvisely s bohemistikou, a Vilmě jsem vnutil *Atlas Pekla*, náhodou jsem ho měl dvakrát a stačí mi jeho vázaná verze (limitka), třeba nám Vilma namaluje něco podle zvrácené autorovy fantazie.

Ukázalo se, že v domě je i Bětčin přítel z kulturní rubriky časopisu *A2*, bohužel jsem s sebou neměl svěcenou vodu, abych ověřil, zda na něm po pokropení nezasyčí...

Martin se chystá do Japonska a Číny, když už si připravil přednášku pro Korejce, tak ať se využije. ☺

Vilma mluvila o svém (stále méně častém) psaní, o snaze hledat nové postupy a o tom, jak jí představa, že by některé méně zábavné části románové tvorby mohla svěřit AI, bere chuť vůbec začít psát a raději se věnuje malbě.

Honza Křeček se zmínil o programu kongresu a své přednášce na něm.

Michaela vzdělávala Anastazii ve fanouškovské obci a *Interkomu*, jehož korekturám se občas v multitaskingu věnoval Honza Vaněk jr. S Anastazií jsme odjížděli posledním metrem a cestou jsme se dověděli pár drastických historek z Pripjati, kde její otec pomáhal hasit Černobylskou elektrárnu. A že do války vedla české centrum v Kyjevě.

● **3. července** ráno si musíme přivstat a vydáváme do Kněževsi k Milanu Fibigerovi trochu odlehčit jejich gigantické třešni, snad ještě dvakrát větší než té, pod kterou jsme pořádali večírek u Klímových po Martinově návratu z Koreje. V podstatě se i s pomocí žebříků dají česat jen plody ze spodní třetiny velestromu. Milan nám pomohl natrhat dvě plné tašky a pak jsme do odjezdu autobusu mluvili o Leonardu Medkovi a jeho smutném osudu.

Milan nás pak vyprovodil na zastávku, kde jsem v knihobudce našel detektivku Luďka Staňka *Ráno se smrtí*, o které autorův syn standupový komik Luděk Staněk tvrdil, že ji ve skutečnosti nejspíše napsal Čestmír Vejdělek.

Odpoledne vyrážím do *Krakatitu* s balíkem biografií Franty Novotného. Odtud už je to jen pár kroků do restaurace *U Kotvy*, kde už seděli Franta, Leonid Křížek a jeho bratranec Václav Husák.

Franta píše knihu o zakladateli Československé církve husitské Karlu Farském (uvrtal jej do toho Mirek Houška), a vzal to z gruntu už od vzájemného vyvražďování v přemyslovské rodině před rokem tisíc, takže jsme v průběhu odpoledne vyslechli několik přednášek o vztahu národní církve a české stát-

nosti. Já přítomné podaroval Milanovými třešněmi a pak došlo na film *Den odhalení*. Franta a Leonid jej už viděli, a protože ještě nečetli recenze v minulém *Interkomu*, tak se jim docela líbil, teda hlavně svým poselstvím. ☺ Následně jsme se dověděli další podrobnosti o Leonidově památné cestě na ledoborci *Krasin*, tentokrát o jeho zastávce ve Velké Británii.

Až pak a spíše jen mimochodem jsem se dověděl, že se v Leonidově domě chystá velká rekonstrukce, takže se asi bude muset vystěhovat z bytu, kde strávil velkou většinu svého života.

● **4. července** zpracováváme včera naloupené třešně, Franta Houdek poslal korektury minulého *Interkomu*, a aby nebylo jen veselo, dnes je tomu rok od prvního českého, zatím jen pokusného blackoutu. To v USA mají jinačí svátek, 250 let vyhlášení nezávislosti, nebo chcete-li velezrady vůči králi Jiřímu III.

A napsal náš starý superfanoušek a kamarád ještě z dob, kdy se tu prohánělI komančové, Sławek Sączek: *Ahoj, právě jsem se dočetl, že* Parcon *bude v stejném termínu jak* Polcon 2026 *v Zielonej Górze. Pro mě velká škoda. Tak na* Parcone *nebudu. Zdravím*.

● **5. července** konečně mám chvilku na Burešovo *Impérium*, které mi přinesla Bí na poslední večírek v Letecké. Kniha je krásně vypravená, v přebalu je ukryta úžasná mapa od Jany Šouflové, a ač se obvykle tlustým knihám vyhýbám, tady se docela těším na následujících 632 stran textu. Jen škoda, že se vydání nedožil Zdeněk Pobuda.

● **6. července**, máme tu výročí upálení Jana Husa, tak už víme, kde se vzalo *six seven*.

A dnes jsem také poprvé ochutnal naši letošní a plně JEDLOU meruňku utrženou přímo ze stromu, žádná padavka. Ochlazení a déšť nám připomněly, že už je v plném proudu *Festival fantazie.* A Richard Klíčník se s Terezou kdesi v Indii zúčastňují oslav dalajlámových jedenadevadesátin.

● **7. července** jsem zjistil, že mě státní správa zase dostala. Potom, co jsem zrušil nutnost každé tři měsíce měnit heslo datové schránky (což obnášelo vzpomenout si na to už zrušené) a nastavil si jeho vyplňování prohlížečem, změnila adresu z **mojedatovaschranka.cz** na **datovka.gov.cz**, kde to budu muset nastavovat znovu.

Schvaluju náhledy *Interkomu 6/2026*, za chvíli jej máte doma. Také jsem zkouknul film *Citizen Vigilante* (Občanský strážce pořádku, 2026) nejhoršího filmaře současnosti Uwe Bolla. Možná o tom napíšu ve své nepravidelné rubrice *Divné filmy*. Vizte stranu 31.

Kouknul jsem na **https://messerinzidenz.de/** a vidím, že v dnešní šťastný den se dvěma sedmičkami bylo v Německu nahlášeno 12 útoků nožem. To je okolo letního průměru, za celý červen jich bylo 315.

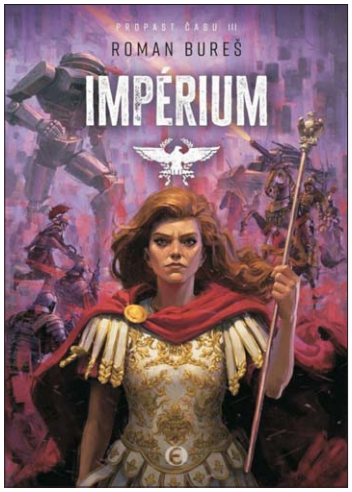

● **8. července** z FF volá Filip Gotfrid, tiskárna mi nechala v Čáslavské povinné výtisky knihy *Der Golem*. Zajdu tam v pátek, to by už mohl být i *Interkom*.

● **9. července** jsem dočetl Burešovo *Impérium*, poslední díl trilogie *Propast času*, přestože je tento díl rozsáhlejší než předchozí, zhltl jsem ho možná rychleji, ale třeba i proto, že v poslední čtvrtině se jednotlivé linie uzavíraly tak nějak narychlo. Jako by to autor už chtěl mít za sebou. Na celé sérii mi přišlo nejslabší vysvětlení, proč se čas geograficky rozlámal. Kdybych se to do konce knihy nedověděl, nic na ději by se nezměnilo a já bych možná byl spokojenější.

● **10. července** jdeme na poslední rozloučení s matkou Lucie a Petry Lukačovičových Ivanou. Poprvé jsem se s ní potkal na pardubickém MiniPar(onu Romana Kresty v roce 1997, kdy Petra a Lucie byly ještě středoškolačky a mladý Silver to tam na ně zkoušel, kudy chodil. Po letech jsem Ivaně převáděl na e-knihu její zajímavou autofikci *Putování za dalekým snem*.

https://www.kosmas.cz/knihy/214923/putovani-za-dalekym-snem/

Moc se mi na to rozloučení nechtělo, připadá mi, že v poslední době nedělám nic jiného, než že navštěvuju pohřby, ale Michaela rozhodla, že někdo za fandom musí, a potom, kdo jiný?

Dvoujazyčný obřad (Ivanin druhý manžel je tuším Angličan) zvládla děvčata výborně, myslela i na střídání česky a anglicky nazpívaných skladeb a na závěr zahrála na harfu Jana Šouflová.

Pak jsme zajeli do Čáslavské pro *Interkomy*, naštěstí už tam jezdí tramvaj, já si koupil *Pevnost* a krásně udělanou knížečku *Velká hra* od Jana Procházky a Míša nového Webera *Volání po vzpouře*, co už ho dávno píší Timothy Zahn a Thomas Pope.

S Honzou Procházkou jsme o jeho knize mluvili při poslední návštěvě Liberce s Vilmou, tak jsem na ni zvědav.

Potom jsme pokračovali na Pátečníky, přišli jsme první, ale Míše vadil smrad z cigaret, takže jsem zůstal sám, po mně dorazil Leonid, pak Franta Novotný a nakonec Mirek Houška, ten byl na oslavách výročí Mistra Jana, které Franta sledoval v TV.

Večer zavolal Jarda Olša, jr., že se jeho syn nějak zázračně vykřesal z mononukleózy, takže nepřijde o rok studia.

A dozvídám se, že Kayla zprovoznila **https://fandomar.cz/** se seznamem conů.

● **11. července** slaví brácha Martin na „parníku“ *Jazz Boat* narozky. Nabrali jsme nějaké knihy pro nejmenší a meruňky pro všechny a před dvanáctou jsme byli na stanovišti 18.

Jazz Boat není velký, ale ani tak jsme jej nenaplnili, akce

byla pro oslavence tajná a z finančně-konspiračních důvodů se jí zúčastnili jen jeho sourozenci a děti (s partnerstvem), takže nás bylo jen asi patnáct, ale i tak jsem měl po letech problém některé neteře a synovce poznat, oni zákeřně povyrostli.

Následující projížďka po Vltavě až někam za Dvorecký most, který jsme si jako i všechny ostatní mohli prohlédnout i zespodu, se vydařila velice. Škoda, že mě od rána tlačilo v levém oku, takže jsem na vše shlížel přes tmavé brýle. Jeden z výhledů zde. ➲

Ale i tak jsem si pod Barrandovským mostem prohlédl *Koupaliště pro hrochy*, *Červa dobyvatele* bohužel ne. Navíc jsem se dověděl se, že zdymadlu se správně říká plavební komora a obsluhuje ji komorník.

Lodní personál byl pohotový a přívětivý, doufám, že to nesouviselo s tím, že neteř, která vše organizovala, se zná s paní majitelkou. Takže *Jazz Boat* na menší akce doporučuji. Catering byl rovněž výborný, podobný jako u Vilmy, ale když čeká dvojnásobek příchozích.

Večer posílám Jiřině Vorlové statistické podklady pro doslov letošního *Mloka*.

● **12. července** oko je v pořádku, ale i tak chvíli trvalo přejít do běžného režimu, večer se zastavil Jarda Olša, jr. na kus řeči a trochu práce, a už jsem byl skoro fit.

● **13. července** jsme zajeli do Statenic za Dášou a Petrem, jednak trochu dooslavit vydání *Vidličkou po mapě (podruhé)* a pak si vyslechnout jejich povídání o cestě do USA, kde v době oslav 250 let *Deklarace nezávislosti* pobyli v těch nejdůležitějších městech, tedy Philadelphii a Washingtonu. Hlavním důvodem cesty ale byla návštěva dcery a vnoučka. Večer se ještě telefonicky přihlásil Petr Svoreň, jr., kterému jsem se vší šéfredaktorskou přísností připomenul, jak dlouho už je jeho rubrika v *Interkomu* osiřelá.

● **14. července** jsme od rána strašeni přívalovými dešti a kroupami, po zkušenosti s minulou schůzkou jsem tomu moc nevěřil, ale připravili jsme se i na verzi večírku v pracovně. Pod Míšiným dohledem jsem zamíchal těsto na meruňkový koláč, zatímco ona zavařila 14 lahví meruňkového kompotu.

Mezitím napsali Honza Vaněk jr. a Míkovcovi, že to tentokrát nedávají, takže jsem se omezil ve výrobě salátů na velkou mísu šopského a menší vajíčko-rajčato-sýrového. Míša ještě stihla otrhat rybíz, a pak kolem šesté skutečně trochu zaprší, takže jsme zůstali v domě, kam brzy dorazili Filip s Bí, později s nákupem Hanka a nakonec Bidlo. Ten opět dovlekl spoustu věcí na gril, ale nakonec došlo jen na klobásky... Saláty a Míšina slavná meruňková placka všechny docela zasytily. Nakonec jsme všem vedle rybízu vnutili ještě nějaké meruňky, Bí se trochu bránila, ale pak řekla, že je vezme zítra do Epochy k rozebrání.

Já trochu pomlouval Procházkovu *Velkou hru*, knížečka je to tenká, ale děje je v ní stejně tak na krátkou povídku. Připomněla mi krátké, leč neodolatelné filmové parodie, které okolo roku 1972 točil Václav Bedřich, ty ovšem trvaly jen deset minut, vizte třeba: **https://www.youtube.com/watch?v=IL4Kkd877zA**

● **15. července** s Michaelou vyrážíme do dalekého Spořilova na Poradu *Světelných roků* do Balounovy restaurace U Břízy. Nejprve jsme potkali Luboše Žižňavského, Iveta onemocněla, tak přišel sám, a spolu s ním jsme našli stůl, kde už Slávek Švachouček, Standa Čermák a Vláďa Widtman studovali jídelní lístky. Trochu jsme oslavili Slávkovu knihu *Kde bydlí kočky* a její úspěšné prodeje. Pak jsme se dověděli, že také u Čápových propukly nějaké letní choroby, takže Borek má angínu a Dana hlídá tuším také nemocné vnučky. Dalibor se ale nakonec ukázal, aby nám z bezpečné vzdálenosti předal právě vydaná čísla *SR* (a mně i ta, která vyšla do minulé Porady, kde jsem bohužel absentoval, takže jsem nafasoval hned osm výtisků se skvělou jednotnou úpravou obálek), obzvláště mě zaujalo číslo #617 věnované mým narozeninám. ☺ Protože se blížil zápas Anglie – Argentina, rozešli jsme se trochu dříve, aby Standa Čermák stihl před zápasem ještě domů hodit Slávka. Těm, kdo se neubránili, jsme vnutili meruňky a vydali se s Vláďou Widtmanem přes metro Roztyly domů.

Příští Porada je tuším svolána na pátou středu v září, tedy 30.

● **16. července** Mirek Houška kvůli stěhování v práci a malému zájmu odvolal zítřejší společnou návštěvu *Odyssea*, takže zase ke Kotvě ☺.

A na *Colours of Ostrava* na *The Big Bang Stage* proběhlo scénické čtení divadelní hry *Marťané* z dílny Julie Novákové zaměřené na postavu „intelektuálního tuláka" fyzika (a spisovatele SF) Lea Szilarda.

● **17. července** dopoledne češeme meruňky a odpoledne vyrážím za Pátečníky do restaurace *U Kotvy*. Před odjezdem se dozvídám, že betonová ozdoba, která se sesula z Barrandovského mostu, se oficiálně jmenovala *Rovnováha,* nikoli *Červ Dobyvatel*.

Cestou jsem se zastavil v Akademii pro knihu diplomatických drbíků *Hodina predátorů* od Giuliana da Empoliho, známého hlavně díky jeho zfilmovanému *Čaroději z Kremlu*, proto jsem se trochu opozdil a dorazil až po Mirkovi Houškovi, Leonid tam prý s Marií seděl už hodinu. Potom dorazil Franta Novotný, a když se Marie zvedala, tak i Dan Pagáč. Ten právě vydal knihu Bořka Šindlera *Obrázky ze staré české Sydney*, kterou nás podaroval, já mu za to dal pár meruněk (stejně jako ostatním, těm tedy za účast).

Chvíli se klábosilo o Turkovi a pak o filmu *Odyssea*, tedy hlavně o záplavě memíků, které vyvolal. Já dělal reklamu seriálu Ridleyho Scotta z roku 2020 *Vychováni vlky*. Myslel jsem, že by mohl zajímat Františka, protože propojuje náboženské motivy s roboty a androidy, ale hned se začalo mlít o něčem jiném. Třeba jak napoleonské války vedly ke vzniku Německa jako národního státu. (Viz též strana 27.) Nebo jak si Leonid nevzal jednu Rusku.

Pak mi kvůli článku pro *Interkom* zavolal Vašek Vlk, vyřídil jsem mu pozdravy od většiny stolovníků. Vizte stranu 32.

Následně Franta mluvil práci na knize o Karlu Farském, spoluzakladateli Církve československé husitské, Leonid o věcech, které musí udělat, než se zase dostane ke svému rukopisu encyklopedické knihy *Ženy válečnice*, a Mirek Houška vysvětloval, proč stále nedokončil román o Janu Žižkovi (mezi jiným kvůli práci pro výše zmíněnou církev). Na první šermířskou historku došlo až v 16:42.

Při odchodu, kdy jsem málem na stole nechal lahev sektu ze sázky o datu vydání Labyrintu, se Leonid zmínil, že podle pravoslavného kalendáře má dnes svátek, ale neslaví jej, protože je to i den vyvraždění carské rodiny (v roce 1918). A také den zavraždění Petra III. v roce 1762, ten dal svobodu ruské šlechtě, která do té doby nesměla bez povolení odcestovat ze země, a chystal se zrušit nevolnictví, ale to již nestihl. Ještě dodávám, že jde i o výročí sestřelení civilního letadla na lince z Amsterodamu do Kuala Lumpur v roce 2014, kdy zahynulo všech 298 lidí na palubě. Člověk by řekl, že se ti rusáčtí hajzlové alespoň drží jednotného kalendáře, ale spíš půjde jen o náhodu, neboť provedli a provádějí tolik sviňáren, že by se podobná shoda asi našla ke každému dni roku.

● **18. července** večer přijel Jarda Olša, jr., kniha o vinaři Korbelovi, prvním Čechoameričanovi, který se stal dolarovým milionářem a později přispěl ke vzniku Československa, dostává kontury.

A také volá Eva Kaiserová, pošle nám příspěvek Vaška Vlka do rubriky *Non Fiction* (strana 32). Dali jsme řeč i o jejím plodném autorovi Davidu Návarovi.

● **19. července** dopoledne se u nás pro pár meruněk a na kus řeči zastavil Pavel Houser a odpoledne na skok Míkovcovi, Jára chce se synkem sledovat fotbalové finále. Kateřina nedávno s kamarádkou projela kus Švédska a slaměný Jára v tu dobu zavítal na Balt, vizte stranu 27. Já dočítal *Hodinu predátorů* (více příště), takže bylo o čem povídat. K tomu jsme pojídali pravé švédské brusinky a saláty z letošní úrody naší zahrady.

● **20. července** píše Julie Nováková: *Dnes máme krásné kulaté výročí události v kosmickém průzkumu, kterou většinou zastiňuje (nepřekvapivě vzhledem ke svému historickému významu) první přistání lidí na Měsíci 20. 7. 1969. Něco nesmírně důležitého se ovšem událo 20. 7. 1976, tedy přesně před 50 lety... tím bylo přistání sondy Viking 1 na Marsu (Viking 2 ji následoval až 3. 9. téhož roku). Nejenže Vikingy – jak oběžné, tak přistávací sondy – obrovsky rozšířily naše znalosti na Marsu a ukázaly nám mimo jiné, kolik je na Rudé planetě útvarů vzniklých opravdu pradávným působením vody (hodně), nebo jak řídká je marsovská atmosféra (hodně...), ale obě přistávací sondy na palubě také nesly sadu experimentů k pátrání po životě na Marsu. Z dnešního pohledu výjimečné byly svým zaměřením na produkty metabolismu – tedy látkové výměny. Ano, pátraly po aktivním životě, nikoli po fosiliích dávno vymřelých mikrobů či chemických stopách dávného života.*

● **21. července** zjednává Jiřina Vorlová dlouhým mailem pořádek v přihlašování na Parcon.

Já dokoukal první řadu *Vychováni vlky*, od věci, pod kterou

se podepsal Ridley Scott, jsem očekával víc, už název je v podstatě klamavá reklama.

● **22. července** dopoledne rozesílám pozvánky na večírek u Klímů příští středu a po obědě vyrážíme na Petřiny, kam na zahradu místní knihovny sezvala Temnářka (Tereza Matoušková) své psavce a kamarády na *Literární piknik*. Z nevyzpytatelného úradku MHD jsme dorazili na minutu přesně, ale pod ořechem už se hemžila Temnářka s partnerem a několika autory a autorkami, kteří roztahovali deky, na ně rozkládali donesené dobroty a instalovali výstavku knih přítomných autorů, pardon, přítomného autorstva. Vedle sedmi knih Davida Návary tam ležela produkce Ludmily Svozilové, kniha *Píseň o pevnině* Petry Votroubkové a dílko z nakladatelství RODOKAB (Romány do kabelky), jehož název mi vypadl.

Loni jsme nějak absentovali, ale zúčastnili jsme se v roce 2024, tehdy jsme se seznámili s Ludmilou S. a ta zde už také byla, jen se podobně jako my neuchýlila na deku, ale na židli z mobiliáře knihovní pergoly (nač týrat postarší již klouby). Ze známých se tam ukázal ještě Mirek Hokeš a chlapík, který kdysi zastupoval SF klub Maelstrom, jméno mi třeba doplní Jelena.

Program sestával z četby ukázek z děl přítomných, tlachání mezi tím a konzumováním nesčetných dobrot.

Michaela se nás pokoušela zapojit do debaty, což nebylo úplně jednoduché vzhledem k tomu, že jsme si hověli na židlích mimo vnitřní kroužek rozložený na dekách, a pak i proto, že autoři fantasy nejsou výjimkou v tom, že každý raději mluví než poslouchá. Nakonec jsme ale s Ludmilou Svozilovou, Petrou Votroubkovou a její společnicí (rovněž v puntíkatém) přece jen dali pár pamětnických slov. Pokud jsem si všiml, jedinému tématu, kterému se věnovaly více než tři souvislé věty, byl fenomén dětí vychovaných něčím nebo někým jiným než člověkem, ale i to se brzy rozpustilo v informačním šumu.

Čtení zahájila třemi svými fejetony Bára Smutná. Největší úspěch mělo její *Paleontologické okénko* o souboji dvou jednokelných mamutů a kojotovi, co měl jen smůlu. Koukněte na

https://ceskepodcasty.cz/podcast/medvedomosti-do-ouska

Následně četli David Návara (*Wavesbury*, ukázka z osmého dílu), Petra Votroubková (*Píseň o pevnině*), Klára Brabec Wagnerová (poezii v angličtině) a Jarmila Kašparová, tu jsme již neslyšeli, neb jsme spěchali do MATu na Klub Julese Vernea.

Přes náš zrychlený přesun Petřiny – Karlovo náměstí tam už na nás čekala Marie Michlová, které jsem donesl knihu o evolučních strategiích sexuálního chování, pak dorazil Petr Hanuš, Pavel Nosek, Franta, Filip s Hankou, Františka Vrbenská a vůbec obvyklí podezřelí. Odlehlo mi, když jsem viděl, že Leonid přivlekl svůj notebook, protože přednáška pojednávala o karikaturách konce 18. a začátku 19. století, a každý jistě uzná, že bez promítání to není ono.

Marie nám mezi jiným vysvětlila, že častá filmová scéna, kdy služka utahuje paní šněrovačku, se v reálu neděla, protože do vynálezu kovové průchodky, kterou v např. v botách prochází šněrovadlo, by taková násilná manipulace vedla jen k potrhání látky korzetu. Takže filmy zobrazují scénu, která se odehrávala jen v karikaturách zesměšňujících snahu o vosí pas.

Rovněž jsme se dověděli, že karikatury jsou neocenitelným

zdrojem informací o dobových záchodech, protože o těch se ve slušné společnosti a slušných románech nikdy nemluvilo ani nepsalo. Čekal jsem, že se ozve Vincent s tradiční výtkou, že v přednášce nebylo nic o Mistru Vernovi, ale učitel šermu byl tentokrát na výsost spokojen, tak to za něho musel vzít Leonid, který se pak tuším od Michaely dověděl, že většinu promítnutých kreseb Verne bezpochyby znal a že jej určitě ovlivnily. Marie musela brzy odejít, ale my s Filipem, Hanou, Petrem Hanušem a Pavlem Noskem setrvali v salonku do dvaadvacáté.

V mailu nacházím odpověď Jiřině, kde Vašek Pravda vysvětluje a uklidňuje situaci. A na webu jsem objevil Toma Petráska a Petra Koubského.

https://www.youtube.com/watch?v=JIAUbziLNdO

https://www.youtube.com/watch?v=1wPgRC-jGRY

● **23. července** nás navštívil synek, aby ochutnal z darů květináčů a zvýšených záhonů svého staršího bratra.

Ve spamu nacházím dva maily od Honzy Hýska, už jsem se o něj kvůli nedávným vedrům, když neodpovídal, začínal bát, a ona jen byla nevyžádaně aktivní ochrana internetu.

● **24. července** podnikám velkou výpravu do Centra. Nejprve se v knihovně na Mariánském náměstí zbavím cca 4 kg povinných výtisků, odtud dojedu na Václavák, kde se v Albertu zmocním posledního bochníku chleba *Baker Street 08*, přes Františkánskou zahradu se doploužím do Krakatitu, kde, jak jsem se ve středu dověděl od Františky, na mě čeká balíček knih k hodnocení pro Cenu Miloslava Švandrlíka. Knihkupecký mládenec, kterého jsem vytrhl ze čtení knihy *Mussoliniho žraloci* od Massimo Rota, pak s pomocí paní vedoucí balíček našel a já se vydal do restaurace *U Kotvy*.

Tam už pobýval Leonid a za chvíli dorazil i Franta Novotný. Zmínil jsem se o knize pojednávající italské ponorkáře a z následné Frantovy přednášky jsem se dověděl, že nejde o novinku, vyšla už v roce 2015, a že její upoutávka *Italské ponorkové loďstvo bylo v roce 1939 druhé nejpočetnější na světě a jeho ponorkáři ve válce druzí nejúspěšnější hned za Němci* je velmi, velmi, velmi přestřelená. Italové byli úspěšní jen v torpédech navigovaných potápěči a v sabotážích gibraltarského přístavu.

Když přišel Mirek Houška, podělil se s námi o zážitky ze sledování *Odyssey*, podle něho množství úžasných scén bohatě vyváží několik málo progresivistických úliteb. Následně chvilku dostával čočku od brachů, kteří sice film neviděli, ale mají bohaté, skoro celoživotní zkušenosti s ideologicky pokřiveným uměním. Pravil jsem, že ani 7. listopadu za bolševika jsem neslyšel tolikrát slova Lenin a VŘSR jako poslední měsíc jméno Odysseus. A že jsme všichni oběti a zároveň součásti gigantické reklamní kampaně. Když potom Franta líčil své zážitky z dovolené ve Španělsku a zmínil přednosti tamních hotelů, uvědomil jsem si, že za týden touto dobou už budu daleko od Prahy na oslavě Peťa Pavelka (nazvané *Projekt Odysea 60*) v hotelu Skalský dvůr na Vysočině, a že se tedy zamýšlený pátek u nás musí odložit.

Těšil jsem se, že bych přečetl velmi humornou ukázku z knihy *Přestávka skončila*, ale samozřejmě jsem se neprosadil proti nepřerušitelnému proudu historek starých zbrojnošů, ale myslím, že ve středu u Klímových bych s tím mohl mít docela úspěch.

● **25. července** k nám na prázdniny bratr Martin přivezl naší matku (95+). Jarda Olša, jr. sehnal další fotografie a kresby do knihy o Korbelovi. Večer jsme se sešli nad sazbou, ale nějak se přihodilo, že doma nechal podklady, takže jsme jen potlachali o perspektivách naší zahraniční politiky. Ne tak do hloubky jako Kmoníček zde **https://www.youtube.com/watch?v=w6iuPiyNzOU**, ale s podobnými závěry.

● **26. července** se Jarda objevil znovu a tentokrát s poznámkami, trochu jsme s brožurkou škubli.

A já konečně poslal Monice do Tritona nový epub *Války světů* s důkladným doslovem *Od Války světů k Problému tří těles* Petra Šimčíka, pojednávajícím o moderních adaptacích Wellsova průkopnického díla.

● **27. července** jsem pokročil v četbě románu *Přestávka skončila* a vychutnávám si, jak o zemi s ani ne 6x více obyvateli vůbec nic nevím. Jak se liší naše žití v centralizovaném státečku od země, kde každé větší město kdysi bylo městským státem.

Ale to jsou jen plusy plynoucí z mého zápecnictví, světaznalý čtenář si knihu užije jako skvělý univerzitní román, historickou knihu o tzv. „olověných letech" a zároveň jako bildungsroman generace dnešních třicátníků. Překlad téhle věci musela být velká a přitom radostná práce (pro Marinu Feltlovou).

● **28. července** studuju čtvrté info *Projektu Odysea 60*. Peťo Pavelko s neobyčejnou precizností popisuje podrobnosti ubytování, dopravy, stravování (se žádostí, aby lidé s alergiemi či postižení vegetariánstvím včas nahlásili své požadavky), využití bazénu a kulturního vyžití, naživo nám zahraje rock jam partička, kterou mnozí znají z Dementconu a Minifurru. Nic jiného se ostatně od fanouška, který v roce 1993 koncipoval a pak spolupodepsal mezinárodní smlouvu mezi Českým a Slovenským fandomem, čekat nedalo.

29. července jsem hned ráno dojel na své předsudky. Když se u našeho baráku objevil šéf cikánské party, zda nechceme trochu vylepšit rozpadající se podezdívku našeho plotu, byl jsem tak dojatý partou spoluobčanů, která si sama říká o práci, že jsem na to kývl a zcela zapomněl na nevykořenitelný orient v nich. Šest chlapíků se vrhlo na plot a sedmý odjel do stavebnin pro materiál. Vlastně dva pracovali o něco méně a věnovali se sociální komunikaci se zákazníkem, tedy mnou. Takové ty běžné zdvořilostní otázky: kolik vás v tom domě bydlí, máte hodně peněz v hotovosti, kdy bývá dům prázdný...?

Vzhledem k tomu, že nastal asi druhý nejteplejší den v roce, jsem opravdu zvědavý, do kdy speciální nátěr, který se čím dál víc podobá hodně naředěné betonové vodě, vydrží. Cenu, kterou si řekli za pár metrů podezdívky, neuvádím, abyste se mi na ulici nesmáli a vaše děti na mě nepokřikovaly nepublikovatelné výrazy. (Tak pozor na SK – AA 921 BD.)

Odpoledne přijel můj mladší synek Pavel a spolu se starším bratrem, který propadl zahradničení, převáželi květináče s nejohroženější zeleninou (hlavně tedy papriky) do stínu a záhony nemovitých rostlin přikrývali netkanou textilií. V tomto stavu nás zastihla naše záchrana Sargo, která nás včetně mladšího synka odvezla svým hráškově zeleným a hlavně klimatizovaným autíčkem na Vydrovku ke Klímovým.

Tam už pod pergolou odpočívala Alena Kastnerová, která dorazila z Brna, a za chvíli přišli zhruba v tomto pořadí Martin, Bidlo (s Marlenkou), Milena s Martičkou, Edita, tři Martinovi kolegové z Warhorses studia, Hedvika, Jarda Olša, jr., Eda Eck s Lucií, Jolana a Honza Tiší s dcerou Ludmilou a mezi posledními Viktor Janiš a Julie Nekola Nováková (přinesla mi diplom, který pro zatím nejmenovaného fanouška získala na Euroconu, to já její japonský autorák nechal doma). Vlastně poslední dorazil z korporátního otroctví Jára Míkovec, chvíli po Michalu Vávrovi z Hradce.

Vedle konzumace a klábosení jsme plánovali, že Martin prohodí něco o své nedávné cestě do Japonska a Číny, ale buď to zaniklo v ADHD šumu, nebo na to nikdo nepřivedl řeč, zato Jarda Olša, jr. probíral na střídačku cony, kterých se zúčastnil v devadesátkách, dění na Zamini a veselé historky se skutečnými velikány žánru, které ještě zastihl naživu. Okolo deváté už jsem si říkal, že by všichni mohli být nasyceni jak steaků, tak banalit, a navrhl jsem přečíst popis večírku pořádaného Obamovými (tedy Barakem Obamou a Michel Obama, ® Respekt & Deník N), ale mnou vyhlédnutý narátor Honza Vaněk, jr. spěchal na zastávku pro svou novou „+1“ Ivu. Když dorazili a Iva se trochu aklimatizovala, přečetl Honza svým nepřekonatelným způsobem esej Mikhaila Iossela *Ray Bradbury v SSSR*, vizte str. 18. Následovala mnou vybraná pasáž z knihy *Přestávka skončila* o tom, proč mají akademické texty tolik poznámek pod čarou a jak je správně pořizovat a spravovat.

Pak přečetl, resp. průběžně z angličtiny překládal Martin Klíma nejvypečenější pasáže z knihy *Vládní dům: Sága ruské revoluce*. Jde o studii z roku 2017 amerického historika ruského původu Jurije Slezkina. Kniha se skládá ze tří linií: První je rodinná sága zahrnující jmenované i nejmenované obyvatele Vládního domu (pro bolševické prominenty, za pohodlí a relativní blahobyt se zde platilo tím, že NKVD věděla, kde jste). Druhá linie je analytická a eschatologická. Zabývá se revolucí a následnou sovětskou administrativou optikou milenaristického kultu – vzniku apokalyptického kultu, jeho nečekaného úspěchu a stejně nečekaného selhání. Třetí linie je literární... Každá epizoda v bolševické rodinné sáze a každá fáze v historii bolševického proroctví je doprovázena diskusí o literárních dílech, která se je snažila interpretovat a mytologizovat.

Na další četbu už nedošlo, přiblížila se půlnoc. Pár lidí litovalo, že nedošlo na Obamovy, ale je to i jejich chyba, když raději nad stolem plným pochutin donekonečna mlátí prázdnou slámu, a když už nakonec na to čtení dojde, tak se ke krbu trousí jak švábi na pivo.

Edita zjistila, že by se teď MHD dostávala domů asi devadesát minut, tak se Jára Míkovec nabídl, že ji do Libuše hodíme, s pomocí navigace pak někudy přes Radotín dovezl po jedné hodině domů i nás. Nám na čase nezáleželo, ale on jde zítra, vlastně už dnes, do práce. Jak moc na čase nezáleželo, jsem si ověřil během noci, na večírku jsem požil ... o něco více čaje, než jsem měl, a usnul jsem až po šesté ráno.

● **30. července** jedeme ve vražedném vedru na komentovanou prohlídku obrazů Antonína Střížka, kterého známe ze salonu *U Labutí*. Přišli jsme o půl hodiny dříve, abychom si výstavu prohlédli v klidu, a byli jsme tam prakticky sami. Před šestou ale nastal ruch a náhle bylo přízemí plné Střížkomilů, mám dojem, že jsem zahlédl galeristku od Kosatíků a Míša poznala bývalého ministra spravedlnosti, který nyní šéfuje Sovovým mlýnům (zapůjčili jeden obraz, který zakoupila ještě Meda Mládková), jak se na mobilu chlubí potomkem.

Pak už bylo vše jen horší, prohlídka začala s desetiminutovým zpožděním, masa lidí asi i zvětšila teplotu a byl jsem rád, že jsem to přežil, i když akce netrvala ani hodinu.

Projekt Odysea 60 aneb skoro Dinocon

● **31. července** jedeme oslavit šedesátiny bývalého předsedy Slovenského fandomu Petera Pavelka.

Před polednem jsem dorazil na náměstí I. P. Pavlova (do té doby jsem si myslel, že je to jen křižovatka). Pagiho auto už bylo docela rozpálené, kdybychom byli mladší nebo chlupatější, sociálka nebo ochránci zvířat by nám do něho nedovolili nastoupit. Od rána mi nebylo úplně dobře, ale někde u Žďáru nad Sázavou se to celkem spravilo. Doufal jsem, že to jsou poslední příznaky nedávného spánkového nepořádku, ale...

Po cca 150 minutách jízdy (včetně jedné kolony po havárii) se na obzoru objevila budova *Skalského dvora* (Lísek u Bystřice nad Pernštejnem), na ještě prázdném parkovišti vyndáme batožinu a na recepci zjišťuju, že jsem v autě zapomněl vestu s doklady. Pagi mi půjčil dálkové odemykání a já pak po oskenování občanky dostal klíč od pokoje s čipem, který sice neotevírá dveře, ale dá se jím platit na baru, a za chvíli už jsem si dopřával první sprchu dne. V ještě prázdné restauraci jsem si dal zeleninový salát s camembertem, přišel mi nejbezpečnější a byl vskutku výborný, a pak jsem obhlédl celkem rozlehlý areál bývšího školicího střediska. Mezitím dorazili další neznámí i známí spoluslavitelé, hlavně můj spolunocležník Honza Škorpík, Michal „Kouzelník" Konečný s Hankou, tu znám ještě z dávných dob, když se objevovala v Čáslavské, můj synek Pavel, Pagiho ratolest Cordy s Dominikem, Orbit, který dovezl Helenu Šebestovou, a samozřejmě náš hostitel Peter Pavelko.

Zpočátku nás bylo tak málo, že se scifistická minorita promíchávala s Peťovými účastníky plyšových conů, ale jakmile se sjelo více navzájem známých, olej a voda se oddělily po jednotlivých stolech, já si nejčastěji povídal s Helenou a Honzou Škorpíkem a Orbitem. Nějak to utíká, i tahle nedávná mládež má po dvou dětech, o které se vzorně stará. Obvyklá témata, SF, AI, Helena rozšířila o svou zajímavou rodinnou historii. A jestli mě paměť neklame, snad vůbec nedošlo na politiklu.

Večer jsem udělal drobnou a možná ještě napravitelnou chybu, když jsem si jako pozdní večeři dal kuře. Píšu napravitelnou, protože mi přišlo tak mizerné, že jsem z něho snědl jen neškodné minimum.

● **1. srpna** jsem poprvé v životě použil k něčemu užitečnému svůj mobil. Vystoupil jsem z výtahu do tmy a udělal pár kroků, než mne zaznamenají čidla osvětlení. Jediný zdroj světla kabina výtahu se zavřela a já se tmou vydal hledat nějaký vypínač. Ty ovšem nereagovaly, a tak jsem podél stěny dotápal do části chodby, odkud jsem ještě za lepších světelných podmínek odpoledne odešel. A tehdy jsem si uvědomil, že mobil může posloužit i jako lucerna. Šel jsem spát už v půl druhé, abych si užil soboty, v pokoji bylo dost dusno, ocenil jsem několik silných poryvů chladnějšího větru v dokořán otevřeném okně.

Okolo třetí ráno nás s Honzou vzbudil zvuk motorové pily, v rozespalosti jsem proklel venkovský zvyk brzkého vstávaní a do půl osmé provozoval imitaci nepříliš občerstvujícího spánku. U snídaně jsem se pak dověděl, že onen mnou tak vítaný poryv větru povalil strom do silnice a motorovkou se ohánělí místní hasiči.

Snídaně mi přišla velmi povedená, takřka jako na Fénixconu, jen zde byl menší frmol okolo nápojů, a navíc, to v Brně nedělají, zde byla houbová smaženice. Já nějak zapomněl na všechny včerejší varovné příznaky, a asi jsem to velmi mírně řečeno přehnal.

Odpoledne, po obědě, který jsem samozřejmě vynechal, dorazili další známí, Dáreček, Hanka Pěchulová a Pavel Stanke z Opavy, Strejda Standa Otava, Franta Monhart, který jako správce penzionu Pohoda roky zajišťoval zázemí česko-slovenských Porad ČS Fandomu, Helenina Martička a Lenka Turečková. Ta projevila zájem o hotelový bazén, a protože jsem slyšel, že cesta k němu připomíná scény z *Fantoma Opery* (mám na mysli knihu Gastona Lerouxe, kterou jsem v dětství vyslechl jako rozhlasovou dramatizaci, ne ty nedávné zpotvořeniny), nabídl jsem jí doprovod. Na recepci jsem nafasoval pánský a dámský klíček ke skříňkám, a než Lenka dorazila, zahlédl jsem Lucase Špuláka, který právě přijel za Martou z nějaké čtyřdenní dřevárny. S Lenkou jsme pak cestu do bazénu našli skoro bez bloudění, i když jak jsme zjistili, před některými orientačními tabulkami byl do výšky vyskládaný nábytek.

V bazénu jsme našli Helenu a Martu, kterou jsem varoval, že dorazil její několik dní nemytý manžel. Voda měla ideální

teplotu, jakou bychom preferovali i venku. Pak se přišli zchladit Veselí Houdci, a protože se všichni už bazénu nabažili, nechali jsme jej Jardovi a Haně.

Když se přiblížila pátá, hotelem se začali trousit lidí s dárkovými taškami obsahujícími hlavně kvalitní alkoholy, v té mé ale byly dvě beletristické knihy Franty Novotného. Nepřekonatelný Dáreček vyrobil tablo s šedesáti podobenkami oslavence a také zorganizoval sběr podpisů přítomných na jeho zadní stranu.

Následoval úžasný raut, ze kterého jsem ale ochutnal jen pár vzorků, malý předkrm, pár kanapek, carpaccio z červené řepy s nivou a salát coleslaw. Na hlavní chody, na terase grilovanou kýtu, lososa na bylinkovém másle, řízečky, kuřecí špízy a grilovaný camembert jsem jen mlsně koukal. O dezertech, melounech dvou barev, palačinkách a pannacottě s lesním ovocem a dalších dobrotách ani nemluvím.

Aby mi to nebylo líto, šel jsem si na chvíli schrupnout a vrátil se někdy okolo deváté, kdy už byl čas na posezení na terase, kde jsem našel mezitím dorazivší Jolanu a Honzu Tichých, tedy přijeli asi dřív, ale nějak jsme se minuli. U jejich stolu seděly Silva a Monika, o nichž jsem se dověděl, že doplnily svou rodinnou smečku dvěma chrtíky od Podaných. Pak jsme dali řeč o dalších majitelích chrtíků z *Roklinky*. S lítostí jsem popatřil na druhou večeři a vydal se do pelechu. Po tom všem jsme s Honzou Škorpíkem omdleli už asi v jednu hodinu.

● **2. srpna** po velmi lehké snídani (ano, i já jsem schopen se poučit, ale obvykle v době, kdy to už ničemu nepomůže) se loučíme s již nespícími přítomnými, na recepci jsem se neúspěšně pokusil zaplatit občankou a pak jsem pílil k Pagiho přibližovadlu. Těsně před odjezdem nám na okno zaklepal Honza Škorpík, nechal jsem na topení plavky. A pak jsme vyrazili a za dvě hodiny byli v Lublaňské a za další půlhodinu doma.

● **3. srpna** se vzpamatovávám z víkendu, vedro je dobrou záminkou nevycházet z domu a trochu popracovat na *Interkomu*.

Jakýsi Tomáš Tožička napsal „Útok v Berlíně je nepřekvapivým důsledkem současné pravicové německé politiky.“ Násilí vůči LGBTQ+ komunitě roste už mnoho let, pravice ve vládě i v opozici nadále sbírá hlasy na sociálním i rasovém dělení společnosti a násilí extrémistů se snaží konkurovat policejní brutalitě. Takhle teď asi přemýšlí produkt našeho dnešního vysokého školství (**https://denikalarm.cz/**)

● **4. srpna** dnes je to datum, kdy se odehrálo následující:

V obývacím pokoji zpívaly hodiny: Tik – tak – tik – tak, sedm – vstát, sedm – vstát, jako by měly strach, že nikdo nevstane. Dům byl po ránu prázdný. Hodiny tikaly a tikaly a vytrvale opakovaly do prázdna: Sedm – dvě, snídaně, sedm – dvě.

V kuchyni zasyčela kamna a z jejich teplých útrob vyklouzlo osm nádherně opečených topinek, osm smažených vajec, šestnáct plátků slaniny, dvě kávy a dvě sklenice přihřátého mléka.

*„**Dnes je čtvrtého srpna, dva tisíce dvacet šest,**“ ozval se jiný hlas z kuchyňského stropu, „jsme ve městě Allendale v Kalifornii.“ Opakoval datum třikrát, aby si je každý zapamatoval. „Pan Featherstone má dnes narozeniny. Tilita slaví výročí svatby. Dnes je splatná pojistka a účet za vodu, plyn a elektřinu.“*

Kdesi ve stěnách cvakla relé a pásky s pamětí se posouvaly před elektrickýma očima.

Bradburyho povídka *Přijdou vlahé deště* má i filmovou adaptaci, spíš archaickou než nadčasovou, ale za jedno zkouknutí stojí: **https://www.youtube.com/watch?v=Z1yLfMFGFTI** **Jan Vaněk jr.**

Volám Vaškovi Pravdovi ohledně stížností na přihlašování na Parcon, které jsem nasbíral o víkendu. Slíbil, že v pátek bude mít čas to nějak zorganizovat.

S Jardou Olšou, jr. finalizujeme knihu o Korbelovi. Když odcházel, prozradil nám, že měl dnes narozeniny a zítra se synem odlétá do LA, asi tam mají školní rok jinak.

A před 720 roky byl zavražděn poslední Přemyslovec (po meči), český král Václav III.

A také se ozval Leonid Křížek, že v pátek bude mimo Prahu, až v dalekém Znojmu, takže jsme plánované Pátečníky u nás pod pergolou zase odložili o týden.

● **5. srpna** koukám, že už jsme za polovinou prázdnin. Začal jsem číst knihu *Antimemetická divize neexistuje* od Sama Hughese, na obálce je ale jeho pseudonym *qntm*. Jsem ze staré školy a originalita prostředí a zápletky pro mě asi už navždy bude důležitější než odhalení, jakého genderu je hrdina. Takže jsem zatím velmi spokojen, od časovky *Terminus* Toma Sweterlitsche mě nic tak nezaujalo. Jsem moc rád, že jsem se nenechal odradit obálkou ve stylu finského podivna. Kniha je o věcech, které nemůžeme vnímat, a pokud se to náhodou podaří, okamžitě na ně zapomeneme. Funguje to, úplně jsem zapoměl, že nám na ni Jirka Grunt poslal recenzi. (Vize str. 14.)

Zdeněk Rampas

pokračování ze str. 1

Na Euroconu jsem představovala i komiks z dílny Fyzikálního ústavu AV ČR. Mezi účastníky conu nechyběl ani editor amerického *Clarkesworldu*, Neil Clarke (vpravo).

Lucie Lukačovičová účinkovala mj. v panelu o odkazu *Nekonečného příběhu*. (foto Julie Nekola Nováková)

Ambiciózním prvkem programu byla také série workshopů na téma evropské fantastiky: její fragmentace (pochopitelné vzhledem k množství jazyků, v nichž vychází), publikování, marketingu a způsobů, jakými její dílčí komunity aktivněji propojit (nejen jednou ročně na Euroconu) a dostat ji k novým čtenářům. Řeč přišla na vliv překladů z angličtiny a čtení přímo v angličtině, rozmach romantasy, ale i praktické návrhy jako webovou platformu evropské fantastiky se synopsemi povídek dostupných k překladu do dalších jazyků. Kolem projektu se rozvíjí komunita na Discordu a uvidíme, kudy se bude dál ubírat. Dosáhneme toho, že fantastika psaná v „malých" evropských jazycích se běžně dočká četných překladů nejen do angličtiny a mezinárodního uznání? Část odpovědi snad přinese i příští Eurocon koncem září 2027 v Lisabonu. Portugalská žánrová komunita je velmi živá a aktivní nejen v rámci samotného Portugalska; například Pedro Cipriano z Editorial Divergencia publikoval i několik českých povídek (z pera mé maličkosti, Lucie Lukačovičové a Jana Kotouče) ve svých antologiích. Obrovskou hybnou silou je samozřejmě také italský editor Francesco Verso, jehož antologie tradičně obsahují bohatou směsici mezinárodních povídek. Z českých luhů a hájů do nich zatím přispěla Lucie Lukačovičová.

Celkově byl letošní Eurocon velice povedený a zajímavostí programu i pohodovou atmosférou mi připomněl Eurocon v Barceloně na podzim 2016. A vzhledem k tomu, že lisabonské Fórum Fantástico jsem už před několika lety jednou navštívila, si troufám říci, že příští portugalský Eurocon se jim přinejmenším vyrovná a máme se na co těšit. Tedy na viděnou v září 2027 v Lisabonu! **Julie Nekola Nováková**

Odposlechnuté minipovídky

Chlapík vidí na vratech farmy ceduli: „Mluvící pes na prodej." Zazvoní, vyjde majitel a říká mu, že pes je vzadu na dvoře.

Jde na dvůr a vidí, že tam sedí pěkný labradorský retrívr.

„Ty vážně umíš mluvit?" ptá se ho. „Jó," odpoví labrador.

Když se chlap vzpamatuje ze šoku, říká: „A jak s tím žiješ?"

Labrador vzhlédne a vypráví: „No, že umím mluvit, jsem zjistil už jako malé štěně. Chtěl jsem pomáhat vlasti, a tak jsem se přihlásil u CIA. Během chvilky ze mě udělali tajného agenta. Létal jsem z jednoho konce světa na druhý, seděl v místnostech se špiony a světovými lídry... Nikoho ani nenapadlo, že by je pes mohl odposlouchávat. "

Pes si vzdychne a pokračuje: „Jenže to ustavičné cestování mě časem unavilo a věděl jsem, že nemládnu. Tak jsem se rozhodl usadit. Nechal jsem se zaměstnat na letišti jako tajná ochranka – prostě jsem se jen tak potuloval kolem podezřelých lidí a poslouchal. Odhalil jsem spoustu nelegálních kšeftů a dostal za to hromadu medailí. Pak jsem se oženil, měl spoustu štěňat a teď už jsem jednoduše v důchodu."

Chlap, úplně ohromený, jen zírá. Vrátí se do domu a ptá se majitele, kolik za něj chce.

"Deset dolarů," odpoví majitel.

"Deset dolarů?! Vždyť ten pes je naprosto neuvěřitelný! Proč ho proboha prodáváte tak levně?"

Majitel jen mávne rukou: „Ale prosím vás, vždyť lže jako když tiskne! V životě nevytáhl paty ze dvora."

CHROCHTADLO

Kazatel, doktor a inženýr čekají na golfovém hřišti, až jim uvolní jamku skupina velmi pomalých hráčů.

Inženýr: „Co je to za lidi? Už tady kvůli nim čekáme přinejmenším čtvrt hodiny!"

Doktor: „To nevím, ale nikoho tak nešikovného jsem neviděl!"

Kazatel: „Tamhle jde správce hřiště, zeptám se ho. Ahoj Georgi, co je to před námi za skupinu? Jsou hrozně pomalí."

George: „Jo tamti? To jsou hasiči, kteří loni oslepli při hašení naší klubovny, tak je tady necháváme hrát zdarma."

(Po chvíli trapného ticha.)

Kazatel: „To je smutné... Večer jim věnuji zvláštní modlitbu."

Doktor: „Dobrý nápad. A já si popovídám s kolegou, jestli by se pro ně nedalo něco udělat."

Inženýr: „A proč kurva vlastně nehrají v noci?" **XX**

PARCON 2026 se blíží

Přicházíme s malou rekapitulací a s další várkou podrobnějších informací.

Prostory

V klidném prostředí na kraji města Chotěboř se hotel Fantazie **www.hotelfantazie.cz** po několikáté promění ve skvělý conový prostor.

Stravování nabídne reFFtaurace a při dobrém počasí je k dispozici i venkovní teraFFa s obsluhou oknem. Pro posezení slouží kromě zmíněných i vestibul reFFtaurace a vestibul hotelu, horní hotelový salónek.

Velké parkoviště zdarma je přímo u hotelu.

Program

Vyhlášení výsledků CKČ a cen Čs. Fandomu proběhne na pódiu v hlavním sále v sobotu večer. Hlavní program dále představují tři přednáškové a besední linie:

- Parcon – knižní fantastika a komiks (program vede Tereza „Tess“ Kovanicová)
- Future & History Con – věda, technologie, historie a budoucnost lidstva (program vedou Radka Pourová-Kremlíková a Jana „Jixipen“ Syrovátková)
- Series & Games Con – filmová, seriálová a herní fantastika (program vedou Petr „petrSF“ Říhánek a Marek „Marcus“ Tvrdý)

Jak název napovídá, oproti původnímu plánu se seriálová linie rozrostla i o herní pořady díky zapojení Marka Tvrdého, kterého můžete znát třeba z Bílconu.

Deskoherna pod vedením Jana Šafry spolu s malou videohernou zaměřenou na retrohraní doplní možnosti zábavy.

Slíbili jsme výstavy a budou následující:

- výstava obrazů Jana Doležálka, který je autorem obrazu pro letošní plakát
- výstava plakátů dosavadních Parconů
- výstava obrazů minulých ročníků Festivalu Fantazie
- výstava fanzinu Zbraně Avalonu
- výstava originálů filmových plakátů SF&F filmů

V ZaSále a PředSálí rozloží svůj stánek mimo jiné i Komárovo knihkupectví a nakladatelství Straky na vrbě Michala Bronce. Zveme i umělce z Artist Alley na Comic-Conech a FF, snad se poštěstí některé z nich přilákat.

Domlouváme procházku zámeckým parkem s panem hrabětem Dobřenským. Dále vás můžeme lákat do chotěbořského kina na filmy *Magická posedlost 2* (fantasy podle knihy), *Resident Evil*, *Hope*, jednáme o uvedení *Ikarie XB-1.* A jednáme o dalších zpestřeních externího programu. Podrobný časový program předpokládáme zveřejnit deset dní před Parconem.

Hosté

Ačkoliv zvaní hostů ještě není zdaleka u konce, již nyní se můžete těšit na Františku Vrbenskou a další fandomové stálice, ale také třeba na velmi vzácného hosta, spisovatele Eduarda Martina.

Jedním z hlavních hostů bude CAROLINA GOMEZ LAGERLÖF, švédská faní a organizátorka conů. Švédské cony organizuje již od roku 1997. Je předsedkyní Evropské společnosti pro sci-fi (European Science Fiction Society) a předsedala dvěma ročníkům Euroconu, několika ročníkům Sweconu a jednomu ročníku SMOFconu (obdoba našich porad SF klubů, s conovým programem pro pořadatele conů a s představováním kandidatur pořadatelů Worldconů). Ve Stockholmu pracuje jako patentová zkoušející na Švédském patentovém a registračním úřadu. Ráda se účastní conů v zahraničí, zejména pokud je lze spojit s turistikou, takže uvítala naši pozvánku na Parcon. A my se na ni moc těšíme, rádi bychom obnovili spolupráci českého Fandomu s evropským.

Služby

Ubytování přímo v hotelu Fantazie je k dispozici už jen ve dvou kategoriích ze čtyř, pokoje s příslušenstvím jsou obsazené, ale netřeba zoufat, blízký hotel Vysočina stále počítá s ubytováním prostřednictvím přihlášky na Parcon.

Občerstvení a stravování zajišťujeme vlastními silami, tedy levně a s dlouho otvírací dobou od 8 do 3. Nabídka obsahuje jak fritované (hranolky, smažák, řízek, květák, rybí filet, fingerfood) a grilované (kuřecí a vepřové stejky, klobásy a hamburgery), tak například saláty, vyhlášené festivalové toasty, ovocné knedlíky a jiné dobroty. Základem jsou ale snídaně a vařená jídla:

- Pátek večeře – Rizoto se zeleninou a masem, kyselá okurka, sýr *(bezlepk.)*
- Sobota oběd – Hrachová krémová *(bezlepk.);* Pečené kuřecí stehno s bramborem a zeleninovým salátem
- Sobota večeře – Boloňské špagety sypané sýrem (na požádání i bezlepk.)
- Neděle oběd – Kuřecí vývar s nudličkami a jemnou zeleninou; Segedínský guláš, houskový knedlík
- Neděle večeře – Mexické fazole s trhaným masem *(bezlepk.)* + chléb
- Pondělí oběd – Bramborová; Vepřové na slanině, rýže

Přihlašování

Elektronická přihláška obsahuje i výběr ubytování a stravování, také možnost objednání fanouškovských materiálů (placka, plakát, tričko...).

Doufám, že se vám bude samostatný *Parcon 2026* líbit. Těším se na „staré známé“ a prosím o tlumočení pozvánky co největšímu počtu tradičních fanoušků. Děkuji.

Vašek Pravda, hlavní organizátor
www.parcon2026.cz

Sam Hughes: Antimemetická divize neexistuje

Neznám zase tolik autorů sci-fi, kteří by původní profesí byli programátoři (ze zahraničních mě z hlavy napadá jen Neal Stephenson), takže přiznávám, že román Sama Hughese mě v první chvíli zaujal právě tím: jak asi vypadá sci-fi napsaná kolegou z oboru. Ale ani zápletka nevypadá špatně – existují věci, bytosti a jevy, které si nedokážeme zapamatovat. I když je případně dokážeme vnímat, nedokážeme si je udržet v paměti, protože se tomu různými mechanismy brání. Jen občas někdo dokáže zpětně odhalit, že v minulých událostech něco nesedí. A o těchto antimemetických entitách si lze do určité míry nebo za vhodných okolností vést záznamy. Časem se proto v Neznámé organizaci, která se zabývá všelijakými okultními a nadpřirozenými jevy, ustaví Antimemetická divize, která má zkoumat právě ty jevy, které mají zvláštní nezapamatovatelnou povahu. Kniha sleduje osudy britské pobočky, protože Británie představuje, jak dobře známo, zvlášť příznivé prostředí pro záhadné události a podivné organizace.

Román je tvořen sérií víceméně samostatně fungujících povídek, které spojují témata a postavy. Z počátku mi připomněl příběhy Isaaca Asimova o robotech, protože i zde autor zkoumá různé paradoxní situace, které vznikají v důsledku konfliktu protikladných principů, v kterých se postavy musejí zorientovat. Zřejmě se musíme smířit s tím, že v dnešní době už je vnímání nejen většiny čtenářů, ale i vnímaní většiny autorů utvářeno primárně zážitky filmovými, ne literárními. Autorovy logické „hříčky“ jsou proto hodně poplatné *thrilleru,* ale přesto si zachovávají základní schéma hádanky, kterou je důvtipem a nekonvenčním nápadem potřeba vyřešit. Což mě až nečekaně potěšilo a byl jsem zvědavý, kam až se autorovi principy, s kterými knihu začal psát, podaří rozvinout.

Bohužel, spolu s tím, jak se z povídek vynořuje jakýsi průběžný příběh, žánr knihy se rychle změní k hororu. Podoba hrozby pro změnu začne silně připomínat příběhy H. P. Lovecrafta – ale tam, kde Lovecraft pracuje s tušením a náznakem, které dokážou vyvolat obavu a nepříjemné pocity, tam je Sam Hughes natolik doslovný, že může vyvolat strach jen ve zcela abstraktním smyslu. Kdyby se něco podobného stalo, zřejmě by to bylo špatné, ale protože je možné hrozbě tak, jak ji popsal, jen těžko uvěřit, byl mi osud lidstva v jeho podání dost lhostejný. Neznamená to nutně, že by se kniha špatně četla, autor píše sice odtažitým, ale přitom uhrančivým stylem, docela dlouho není jasné, jak chce ze šlamastyky, kterou si navařil, vybruslit, a řešení nakonec není nezajímavé. Ale je těžké příběhu uvěřit, protože kdyby povaha reality byla taková, jakou ji ve svém nadšení pro zkázu ve velkých měřítkách líčí, osudy lidstva by se musely uzavřít už dávno.

Podobné nestřídmosti v líčení hrozeb a katastrof obvykle vedou i ke konkrétním potížím v zápletce, protože autor rozehraje silnější motivy, než dokáže zvládnout, takže se musí uchylovat k různým zkratkám a doufat, že si je čtenář neuvědomí. Dopadlo to tak i tentokrát, uvedu jen jeden příklad za všechny. Kdosi se na základně Organizace dostane k průkazu ředitelky a pouhé jeho vlastnictví mu umožní nejen přístup do všech prostor, ale otevře mu dveře i v zařízení opuštěném mnoho let předtím, než se dotyčná stala ředitelkou. Představa, že by v organizaci, která je tak silně založená na utajování, mohly přístupy fungovat pouze na principu „univerzální fyzický klíč libovolného ředitele“, je absurdní – a je vyvolaná pouze nutností odvinout zápletku naplánovaným způsobem. (Nemluvě o tom, že ignorovat požadavek na „dvoufaktorové ověření“ je pro programátora dneska ostuda.) Nevadilo by mi tolik, že závěr knihy je mimořádně nepravděpodobný a téměř nelze uvěřit, že by byl postavami naplánovaný (byť jen jako jeden z mnoha možných plánů). Nakonec i libovolně nepravděpodobná věc se jednou stát může – a my při čtení zažíváme právě jedinečný průběh událostí. Ale různé „malé zkratky“, které maskují neschopnost autora vyřešit běžné peripetie ve známých situacích, ty jsou rušivé.

Nicméně máte-li chuť dopřát si hodně moderní variaci na jeden hodně klasický hororový motiv a nerozčiluje-li vás při čtení současná nechuť autorů brát ohledy na realističnost, a to jak ve vztahu k omezeným vnějšího světa tak ve vztahu k vnitřnímu vyznění příběhu samotného, je *Antimemetická divize neexistuje* docela čtivá a zajímavá kniha. Určitě bych ocenil, kdyby Sam Hughes rozvíjel svoje nápady s menšími ambicemi a větším důvtipem. Většina je jich zdařilá a neotřelá, takže etudy, které se přímo netýkají hlavního příběhu, je potěšení číst. Na několika místech se také zdálo, že půjde o ten typ knihy, kterou je potřeba brzo přečíst podruhé, aby čtenář docenil, jak je vystavěná. Tato potence se nakonec nenaplnila, na to je závěrečné řešení příliš přímočaré a většinu nitek zanechaných během vyprávění nezužitkuje. Ale na jedno přečtení je kniha napínavá dostatečně a zvláštnost otázek, které před nás klade, u mne nakonec převážila nad nedostatky řešení, která nabízí.

Na co jsem si ale v průběhu celé knihu nedokázal zvyknout, je bezdůvodné nepřechylování ženských příjmení. Zvlášť v případě, že se v knize vyskytují manželé a postavy jsou identifikovány jen příjmením, to v českém textu působí neuvěřitelně rušivě. To je manýra, kterou si v příběhu, kde ritualizovaná rovnoprávnost pohlaví nehraje vůbec žádnou roli, měli překladatel a vydavatel odpustit.

Jirka Grunt

Sam Hughes: Antimemetická divize neexistuje, Jan Melvil Publishing, Edice 42, překlad Aleš Drobek, 248 str, 359 Kč

Michael Mammay: Mise v kolonii

Plukovník Carl Butler se v předchozích dvou knihách Michaela Mammaye – *Misi na planetě* a *Misi ve vesmíru* – zapletl do složitého spiknutí, které skončilo kontroverzními vojenskými zásahy, což ho přivedlo k činnosti často vyhledávané lidmi, kteří toho zažili příliš mnoho – k zahradničení. I když v pěstování rajčat a zvláště dýní dosáhl jistých úspěchů, tušíme, že se jeho bývalým nadřízeným i potřetí podaří přimět ho, aby se ujal vyšetřování. Tentokrát smrti dcery významného podnikatele, ke které došlo v nedávno založené kolonii na vzdálené planetě plné dosti smrtící mimozemské přírody.

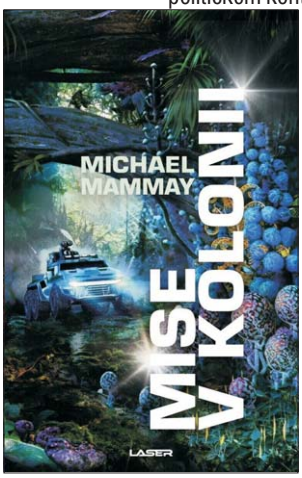

Český vydavatel původně ohlašoval knihy jako trilogii, takže bychom se mohli domnívat, že někde v pozadí příběhu se opět bude ukrývat zápletka založená na složitém vztahu lidstva s mimozemskou rasou *kappanů.* Tentokrát jde však o příběh, do kterého se z předchozích knih promítá hlavně neblahá pověst hlavního hrdiny. Ta mu při vyšetřování zajímavým způsobem občas škodí (u civilistů) a občas pomáhá (u vojáků), ale celkově lze román číst samostatně. Dobrodružství bývalého plukovníka Butlera se mezitím totiž rozrostla na delší sérii, kterou zřejmě nebude spojovat průběžný příběh, ale spíše opakovaně se vracející postavy.

Jednotlivé knihy také sdílejí stejné – a zatím dobře fungující – schéma. Na začátku se hlavní hrdina dostává do nového prostředí, které je plné neznámých lidí a reálií, v kterých se musí zorientovat. Práci mu komplikuje také skutečnost, že příliš netuší, s jakými pohnutkami ho jeho nadřízení vyslali – vlastně je nucen předpokládat, že se na jejich podporu nemůže plně spolehnout. Situaci poměrně brzy také zkomplikuje nějaká násilná událost, která si vyžádá vojenské nasazení. Jakmile se v rozplétání vztahů mezi postavami Carl Butler se svými spolupracovníky příliš přiblíží k nalezení pravdy, dojde ke zlomu, který způsobí, že je (jako každý správný hrdina) odkázaný sám na sebe.

I když je zajímavost *Mise v kolonii* založena na tom, že poznáváme nové prostředí, zde kolonii, kde lidé v nehostinném prostředí žijí pod kupolemi, i nové vztahy mezi postavami, zde napětí mezi civilní a vojenskou správou kolonie, nejde o klasický sci-fi příběh. Autor se nijak zvlášť nesoustředí ani na situace, které vyvolávají neobvyklé reálie, ani podrobněji nezkoumá reakce lidí, kteří jsou vystaveni neobvyklým situacím. Přednostní knihy je něco, co by šlo nazvat taktické a strategické myšlení hlavní postavy.

Jakkoli by sérii *Misí* šlo zařadit do žánru *military* sci-fi i proto, že v každé z knih se vyskytuje několik důkladně popsaných vojenských střetů, mnohem spíše je pro ni charakteristický vojenský styl myšlení plukovníka Butlera. Ten neustále zvažuje, v jaké situaci se nachází: kolik toho už ví, jak moc si je něčím jistý, zda má na někoho dostatečnou páku, zda si může dovolit střet, jaké možnosti mu určitý čin otevře nebo uzavře, v jaké míře se mu vyplatí odkrýt karty, jaké možnosti mají jeho protivníci, nakolik ohrozí vlastní spojence – a tak podobně. Příběh to činí mnohem „civilnějším“, než je u vojenské sci-fi obvyklé, působí méně romanticky, ale je díky tomu o dost přesvědčivější.

Snaha o realističnost se odráží také v poněkud nejasném vyznění knih. Autor si – možná jako bývalý důstojník zvlášť dobře – uvědomuje, že ani úspěšné vojenské řešení nikdy nepředstavuje jednoznačnou výhru. Jednak s sebou nese náklady, každý větší vojenský zásah nevyhnutelně vede ke zraněným a mrtvým. Ale hlavně se vždy odehrává v nějakém širším politickém kontextu, v kterém je vojenská akce následně interpretována, a to zdaleka ne vždycky s ohledem na okolnosti, za kterých proběhla.

Jako voják hlavní hrdina důležitost armády nijak nezpochybňuje. A i když jsou mu limity vojenských řešení dobře známy, nijak se nezdráhá po nich sáhnout. Ale jako profesionál si vždycky velmi dobře uvědomuje, zda se nachází v situaci, kdy je vojenský zásah vhodný, zda je v situaci, kdy sice vhodný není, ale pořád jde o nejlepší z dostupných řešení, nebo zda byl dotlačen do situace, kdy je možné jen pokusit se omezit množství škod. A i když mně osobně není podobný „transakční“ způsob myšlení nijak blízký, je to docela neobvyklý – a proto přínosný – základ pro zajímavý příběh.

A také jako způsob vyšetřování je podobná – rozložení sil neustále zvažující – metoda poměrně neobvyklá a přínosná. Z hlediska uvěřitelnosti by šlo namítnout, že je použita na řešení spiknutí, které je samo o sobě příliš překomplikované, než aby mohlo fungovat. To je pravda, ale nejde o složitost, která by vybočovala ze zavedené přehnanosti programových detektivek. A situaci navíc pomáhá, že Michael Mammay se nesnaží přivést zápletku k nějakému zcela nečekanému zvratu. Jeho Carl Butler se mnohem spíše snaží v situaci, jejíž obrysy brzy víceméně tušíme, zjistit, jak *přesně* se události odehrály a kdo *přesně* je za ně zodpovědný. Napětí spočívá spíše ve vědomí toho, že něco bude zákonitě jinak, než se zdá, nikoli v očekávání, že by se všechno mělo ukázat jako geniálně navržený klam.

I když cena za nevelkou brožovanou knížku už dosáhla úrovně, která snadno překoná celobarevné komiksové album, doufejme, že si *Mise v kolonii* najde dostatek čtenářů. Nejde možná o nijak inovativní sci-fi příběh – jde o neobvyklou, ale zdařilou kombinaci detektivního, fantastického a vojenského žánru. Ani jeden z nich knize nedominuje, takže je možná obtížné zařadit knihu do zavedených kategorií. Jako moderní dobrodružná literatura však série *Misí* funguje výborně. A příběhů, které nestaví na snadno dostupných emocích, ale vyžadují po čtenáři, aby s hlavním hrdinou prošel nezřejmou a namáhavou cestou, je zvláště v dnešní době potřeba si vážit. Snad se čtenářů s podobným postojem najde tolik, abychom se dočkali dalšího pokračování.

Jirka Grunt

Laser 2026, přeložil Jakub Marek, 416 str. 499 Kč

Tchajwanské zápisky z cest

Po příletu na Tchaj-wan vás jako první udeří vedro. Nejenže je horko – Tchaj-wan leží nebezpečně blízko rovníku – ale je tu také dusno a vlhko. Nejsem člověk stvořený pro takové počasí. Letní Tchaj-pej připomíná vroucí kotel guláše, usazený v nížině mezi horami, které zadržují horký vzduch. Sotva jsem vystoupil z moderního klimatizovaného vlaku, už jsem si své přítelkyni, za kterou jsem přijel, stěžoval, že se rozteču. A co může člověka ochladit lépe než miska horkých hovězích nudlí – tchajwanského národního jídla, které na ostrov přinesli vojáci Kuomintangu ze Sečuánu? Velké kousky pomalu dušeného hovězího se doslova rozplývají na jazyku, pevné nudle plavou v sytě červeném vývaru a dohromady tvoří dokonalé jídlo. Tchajwanské restaurace fungují s neuvěřitelnou efektivitou, kterou si můžete užít, i když neumíte ani slovo čínsky. Dostanete zalaminovaný jídelní lístek, který snadno přeložíte pomocí fotografie a překladové aplikace, objednávku jednoduše zaškrtnete a během několika minut se jídlo objeví na stole. Je výtečné a překvapivě levné – hlavní jídlo často stojí kolem sta korun. K tomu si můžete dát některý z nápojů prodávaných v malých obchůdcích téměř na každém rohu. Tchajwanský bubble tea už dávno dobyl celý svět, ale teprve v tchajwanském klimatu mi skutečně začal dávat smysl.

Jídlo je bezpochyby jedním z největších lákadel cesty na Tchaj-wan, pro mě však byla návštěva také příležitostí poznat, jak žije zbytek světa. Asii jsem předtím prakticky neznal a Tchaj-wan je skvělým místem, kde s ní začít. Díky své historii působí jako zvláštní směs Japonska a Číny (říkám to přesto, že jsem nenavštívil ani jednu z těchto zemí). Prostředí připomíná kombinaci obou států a většina obyvatel je etnicky chanovského původu, avšak s japonskou zdvořilostí a vystupováním. Nejvíce mě na Tchaj-wanu zaujalo, jak „normální“ zemí je. Není to rozvojový stát třetího světa, ale ani blízkovýchodní země, kde petrodolary a okázalá architektura zakrývají hluboce tradiční společnost. Zároveň to není ani vývojový zázrak typu Singapuru – spíše korporace než stát. Je to jednoduše dobře spravovaná a bohatá země s bohatou kulturou i nádhernou přírodou. Uvědomuji si, že západní turisté mají sklon navštívená místa idealizovat, přesto si myslím, že na tom něco pravdy je.

Tchaj-wan mi připomíná jednu nepříjemnou tendenci takzvaných „politických poutníků“, kteří si ke svému obdivu často vybírají ty nejméně vhodné země. Konzervativci, oprávněně znepokojení některými sebedestruktivními tendencemi Západu, někdy vzhlížejí k Maďarsku nebo Rusku jako k ideologickým vzorům, aniž by si uvědomovali, že lze mít méně progresivní politiku a nízkou migraci i bez všudypřítomné korupce, hospodářské stagnace a destruktivní zahraniční politiky. Jmenuje se to Česká republika a Polsko. Podobně lze obdivovat dlouhodobé plánování Číny nebo její schopnost budovat rozsáhlou infrastrukturu. To vše je však vykoupeno komunistickým policejním státem, který pronásleduje menšiny a pošlapává demokracii i svobodu slova. Pouhých 126 kilometrů od čínského pobřeží – jak nám Peking rád připomíná – leží stát, který mnohé z těchto věcí zvládá ještě lépe. Tchaj-wan je bohatší a rozvinutější, má vyšší HDP na obyvatele a zároveň je mimořádně hrdý na svou tradici ochrany lidských práv.

Právě povaha těchto srovnání je jedním z důvodů, proč považuji Tchaj-wan a Českou republiku za přirozené spojence. Obě země prošly bouřlivým 20. stoletím: nejprve je pohltila kontinentální říše a poté ve druhé polovině století čelily totalitní nadvládě. Tchaj-wan může být vděčný, že nikdy nepodlehl gongfěi – novému oblíbenému slovu, které jsem se během cesty naučil a znamená „komunistický bandita“ –, ale ani čínský nacionalistický Kuomintang nebyl o mnoho lepší. Tchajwanská národní identita je složitá a pro mnoho obyvatel představoval Kuomintang jen dalšího z řady cizích okupantů. Přesto lze Čankajškovi i jeho synovi Ťiang Ťing-kuovi připsat zásluhy na hospodářském rozvoji země i jejím postupném přechodu k demokracii. Stejně jako v České republice přinesla devadesátá léta rozkvět svobody a demokracie – hodnot, které si Tchajwanci dodnes pečlivě střeží. Obě země tak navzdory své geografické vzdálenosti prošly překvapivě podobným vývojem. Dnes navíc obě čelí agresivní mocnosti ve svém sousedství a stále méně spolehlivým Spojeným státům, které jako by byly odhodlány dělat přesně to, co je nejméně prospěšné.

Byla to domácí politika České republiky, která vedla k jejímu přiblížení Tchaj-wanu, avšak důvody, proč tento vztah přetrvá, leží hlouběji. České ekonomické a kulturní centrum podle všeho odvedlo skvělou práci. Loni Národní palácové muzeum v Tchaj-peji zapůjčilo do Prahy několik nevyčíslitelně cenných artefaktů, které Čankajšek odvezl z Pekingu dříve, než se jich mohl zmocnit Mao. Na oplátku nyní míří do Tchaj-wanu výstava českých kulturních pokladů. Rozkvět zažívá také česká literatura. Při návštěvě několika knihkupectví jsem našel nejen kompletní dílo Milana Kundery, pečlivě přeložené do tradiční čínštiny používané na ostrově, ale také celou polici Bohumila Hrabala a několik výtisků Švejka. Českých knih bylo přibližně dvakrát více než německých. České jídlo a pivo lze ochutnat v restauraci Divadlo, kterou provozuje český majitel a která je prý oblíbeným místem mezi hipsterskou scénou Tchaj-peje.

Při návštěvě Tchaj-nanu, rodného města mé přítelkyně a někdejšího hlavního města na jihu ostrova, byla česká stopa patrná také. Nedaleký Kao-siung hostil sérii veřejných předná-

šek o Václavu Havlovi a v muzeu umění v Tchaj-nanu právě probíhala výstava více než 150 děl Alfonse Muchy, kterou jsem bohužel jen těsně nestihl. V Muzeu literatury v Tchaj-nanu jsem pak narazil na skromnou, ale velmi zajímavou výstavu věnovanou současnému českému komiksu. Většinu autorů jsem neznal. Vedle životopisných komiksů o Emilu Zátopkovi či Miladě Horákové zde byly vystaveny také nezávislé komiksy – od surrealistické science fiction až po autobiografické příběhy věnované genderu a sexualitě. Jeden z posledních dnů pobytu v Tchaj-peji jsem navštívil nově otevřenou Havlovu lavičku, jejíž poselství dialogu a smíření v Tchaj-wanu mimořádně rezonuje. Nedaleko se navíc v dokonale čisté stanici tchajpejského metra nacházela dočasná výstava fotografií Václava Havla.

Nechci význam těchto vztahů přeceňovat. Česká republika stejně jako většina západních zemí Tchaj-wan stále formálně neuznává. Mezi jeho diplomatické spojence patří takové „velmoci" jako Paraguay, Eswatini nebo Palau. Přesto je nepochybné, že nové partnerství mezi Českou republikou a Tchaj-wanem přineslo výsledky, a to nejen v ekonomické oblasti. Česká republika byla na Tchaj-wanu vidět na každém kroku – a nejen proto, že jsem ji cíleně hledal. Je důležité, aby tyto vazby pokračovaly, protože v konečném důsledku obohacují nás všechny. Tchaj-wan není jen geopolitickým ohniskem napětí. Je to země jako ta naše – zkrátka normální země.

Petr Svoreň, jr.

Odposlechnuto

Evropa se musí mocensky probudit. Už sice není průmyslovým lídrem světa a mění se ve světového hoteliéra, ale mohla by aspoň mít ambici sedět v recepci, místo aby jen nosila kufry.

Ondřej Neff

Summit NATO připomíná setkání lidí, kteří hlasují pro miliardové zbrojní rozpočty, ale při pohledu na skutečný revolver reagují podobně, jako kdyby jim Erdogan daroval živého krokodýla.

Přitom NATO není diskusní kroužek ani mezinárodní terapeutická skupina. Je to vojenská aliance. To znamená společenství států, které musí být připraveno vést válku, aby jí zabránilo. Je to hradba. A za ní stojí hrad. A v tom hradě žijeme my.

Ladislav Nagy / info.cz

Zakladatel Světového ekonomického fóra Klaus Schwab podal trestní oznámení na policii poté, co byl v jeho domě v Ženevě ve Švýcarsku nalezen odposlechový přístroj.

Je ironické, že Ioni Schwab prohlásil: „Všichni se musíme podrobit sledování; pokud nemáte co skrývat, nemáte se čeho bát."

Andrew Bridgen / X

To, že proti vzestupu AfD nic nezabralo, automaticky neznamená, že bylo všechno špatně. Stejně tak to však neznamená, že bychom měli pokračovat ve stejné strategii jako dosud – jen s větším nasazením, hlasitostí a morálním zápalem. Místo toho by se mělo prověřit, jaké výsledky různorodé pokusy v zacházení s AfD přinesly.

Die Zeit

Mansplaining

Vyčerpán zdoláváním teplotních rekordů i sledováním boje, kdo, čím a s čím pojede do Ankary – na Facebooku to jeden z komentujících, mám dojem, že to byl Pavel Telička, nazval opičárnou –, začetl jsem se do internetové debaty o tom, zda už na nás umělá inteligence nezkouší „mansplaining". Má prý totiž ve zvyku vysvětlovat i to, na co se člověk neptá, a někdy, když si neví rady, si jednoduše vymýšlet, protože si nemůže dovolit něco nevědět.

Víte, co je to mansplaining? Teď nevím, jak ho popsat, aniž bych se ho zároveň dopouštěl. Do češtiny by se to asi dalo otrocky převést jako „mužská vášeň vysvětlovat všem kolem, jak se věci mají, i když jde o naprostou banalitu, a dotyční o to možná vůbec nestojí". Jeho terčem bývaly tradičně ženy, dnes však je vícegenderový.

Hledat jednoslovný český ekvivalent je asi zbytečné. Anglické pojmy dnes do češtiny pronikají v jen lehce počeštěném originále už v mateřské školce, a to nejpozději ve fázi, kdy její frekventanti přestupují ze skupiny „mravenečci" do skupiny „delfínci".

Každopádně, za tvůrkyni slova mansplaining je považována americká esejistka a spisovatelka Rebecca Solnitová, která v roce 2008 napsala esej *Men Explain Thinks to Me*. Popisovala v ní historku, jak jí na jednom večírku hostitel začal vyprávět o úžasné knížce o fotografovi a vynálezci Muybridgeovi, kterou by si určitě měla přečíst. Chtěla mu říct, že tu knihu napsala ona, avšak nepustil ji ke slovu a její přítelkyně ho zastavila až na čtvrtý pokus. Prý nejprve zbledl, ale pak ze šlamastiky vybruslil s vysvětlením, že o knize jen četl v *New York Times Review of Books*, tak jak má vědět, že ji napsala zrovna ona. Půvabné je, že slovo mansplaining v eseji vůbec nenajdete. Vzniklo anonymně až během následné internetové diskuse, jejíž účastníci/e líčili vlastní zážitky s mansplainingem.

I já sám jsem kdysi s převahou dobře informovaného muže jedné sympatické dámě vysvětloval, co je to imunosuprese (dělal jsem předtím rozhovor o transplantacích pro časopis *Věda a technika mládeži*, tudíž jsem soudil, že o tématu vím dost, abych mohl jeho úskalí osvětlovat nezasvěceným). Teprve potom nás někdo představil a já se dozvěděl, že dáma je významná česká imunoložka. Nejspíš jsem rovněž zbledl.

Taky by se dalo připomenout, že jeden z průkopníků mansplainingu pochází z Rakouska-Uherska a nalézt ho lze v Haškových *Osudech dobrého vojáka Švejka*. Jmenuje se plukovník Kraus von Zillergut a rád na potkání vysvětluje absolutní pitomosti. Zde je ukázka jeho průkopnické fáze mansplainingu: „Kniha je, pánové, více různě nařezaných čtvrtek papíru, různého formátu, který jest potištěn a sestaven dohromady, svázán a sklížen. Ano. Víte, pánové, co je to klih? Klih jest lepidlo."

Nejhorší je, že mansplaining je návykový. Ač o něm vím, občas podlehnu pokušení a pokusím se někomu, nemusí to nutně být žena, srozumitelně vysvětlit nějaké téma, aby se v něm orientoval/a i on/a, byť neoplývá takovou zkušeností a erudicí jako já.

Takže tu umělou inteligenci chápu.

Jaroslav Veis

Michail Jurjevič Jossel': Ray Bradbury v SSSR

V posledních třech desetiletích existence Sovětského svazu tam byl nejslavnějším a nejčtenějším americkým spisovatelem Ray Bradbury. Jen Isaac Asimov, Ernest Hemingway a J. D. Salinger se těšili poněkud srovnatelné míře popularity. Velká sovětská města se mohla chlubit desítkami fanklubů Raye Bradburyho. Bylo nemožné, jakož i krajně trapné, aby jakýkoli své cti dbalý sovětský teenager nebo mladý inženýr aspirující mezi inteligenci nečetl a nebyl schopný probírat, na večírku i v zubařském křesle, *451 stupňů Fahrenheita, Marťanskou kroniku, Pampeliškové víno* a ikonické povídky *Burácení hromu* a *Přijdou vlahé deště.* Pro široké vrstvy sovětského čtenářstva to byla literární láska v té nejčistší podobě, nezatížená jakýmikoli externími politickými motivy jako až příliš přirozená (v případě zahraničního spisovatele nekomunistického smýšlení) touha pečlivě vyhledávat v textu skryté protisovětské poselství.

Láska, kterou k Bradburymu cítila rachotící mašinérie sovětské propagandy, jež řídila sovětský nakladatelský průmysl, nebyla samozřejmě tak nesobecká. Mělo své důvody, proč jeho knihy do ruštiny překládali mistři oboru a směly vycházet v miliónových nákladech. Vědecká fantastika v Sovětském svazu byl intenzivně ideologický žánr, jehož konečný, všeplatný cíl spočíval v tom nárokovat si budoucnost pro sjednocený, krásně homogenizovaný, významně sterilní, bezstátní a beztřídní svět – jehož vývoj opisoval, předpokládalo se, sovětský model společnosti.

V souladu s tím většina sovětských vědeckofantastických spisovatelů zobrazovala právě takový zářný, slavný, báječný nový rádobysvět. Naproti tomu těch pár dystopických románů a povídek od jejich nesovětských protějšků, které byly k mání, vesměs vyprávělo různé verze téhož varovného příběhu ohledně závažných hrozeb, které očekávají lidstvo v tom nešťastném případě, že by budoucnost nějakou dějinnou náhodou nakonec patřila žravému, bezduchému a stále fašističtějšímu světu nespoutaného kapitalismu. V tomto ideologickém paradigmatu měl Ray Bradbury hrát roli nejhlasitějšího literárního kanárka v dole.

Ale jeho milióny sovětských čtenářů se nedaly oklamat. Věděly, že Bradbury navzdory svému postavení, jistým způsobem podobnému Marťanům (obyvatel jiné a daleké planety zvané Amerika) je de facto jeden z nich: sovětské dítě, vystrašené temným, komplexním a principiálně nepoznatelným světem své vlastní existence, a neustále se snažící, nadarmo, prosadit jistou míru kontroly nad svými poměry. Bradbury byl skvělý autor pro mládež, a Sovětský svaz byl v jádru země dětí všeho věku, zakrnělých ve vývoji kvůli pokřiveným rozměrům zábavního parku (jenom bez zábavy, víceméně) světa, do něhož se narodili.

Proto to okamžité vcítění, to nerozlučné pouto. Přestože to byl slavný americký spisovatel, Bradbury – se strašidelně upřímným hlasem a nenapodobitelnou dětskou citlivostí – byl jeden z nás. Cítil svět, a bál se ho, a postrádal ho, velice podobně jako my. To byl mocný objev, opojné zjištění.

Jako čtrnácti- nebo patnáctiletý chlapec jsem i já patřil do fanklubu Raye Bradburyho. Byl omezený na pár mých spolužáků ze základní a střední školy. Mluvili jsme o jeho knížkách a jaký to musí být pocit, být Američan a pořád nepatřit do tohoto světa, tak moc, že vzdálená budoucnost vás fascinuje víc než kaleidoskop reality přítomnosti. Jednou jsme si vyrobili láhev pampeliškového vína. (Náš „mikrorajon" na západním okraji Leningradu byl v létě pampeliškami úplně zarostlý.) Každý sovětský teenager, který za něco stál, věděl, jak si udělat dávku samohonky. Vzala se pětilitrová láhev s úzkým hrdlem prodávaná v lékárnách, naplnila se čtyřmi litry vody, přidalo kilo cukru a tyčinka droždí. Pak se na ústí lahve nasadil ten nejobyčejnější kondom. (V Sovětském svazu byl samozřejmě dostupný jen jediný, absolutně minimalistický druh; stál dvě kopějky a prodával se v lékárně. Kupovat kondom byl pro sovětského teenagera jeden z nejtrapnějších představitelných zážitků, protože prodavačky v lékárně, k smrti unuděné a skřítkovsky se křenící, obvykle opakovaly z plných plic, aby to každý slyšel: „Prezervativ? Ty chceš prezervativ? Zino – Káťo – Valjo, máme ještě na skladě prezervativy? Tady mladý pán chce prezervativ! Óóó, to je tak *roztomilý*!") Do špičky kondomu se propíchla dírečka. Pak se láhev nechala být deset dní nebo tak na nějakém tmavém, nenápadném, rozumně teplém místě. Dokud probíhal kvasný proces, kondom na vršku lahve zůstával ztuhle vztyčený, nadnášený stálým proudem unikajícího vzduchu. Jakmile skončil, kondom splihle opadl na stranu, čímž se poznalo, že samohonka v láhvi je zralá ke konzumaci. Do počáteční směsi jsme přidali kilogram pampeliškových květů. Byl to slavnostní pohled! A nechali jsme láhev v jedné ze zapadlých komor naší školy. Deset dní nato jsme se do komory vrátili. Kondom visel unaveně zboku, spotřebovaný, vyčerpaný. Stáhli jsme ho z lahve a rozlévali si kalnou, nažloutlou, ostře páchnoucí tekutinu do otlučených hliníkových plecháčků.

Byl to ten nejodpornější dryák, jaký si dokážete představit, ale stejně jsme ho zhltali spěšnými, chamtivými loky a byli jsme namol, ještě než jsme dopili. „Na zdraví, Rayi Bradbury!" připili jsme si. Seděli jsme tam čtyři nebo pět ve tmavé komoře a jeden kluk vytáhl z kalhot zápalky. Zažehl jazýček plamene a přidržel si ho u zápěstí. „451 stupňů Fahrenheita!" pravil s vážností a škytl. „A já jsem... jak se jmenoval, Mucius kurva Scaevola. Snadno snáším – au, do prdele! To kurva bolí! – teplotu hořícího papíru!" (Nikdo z nás neměl ponětí, jak se stupně Fahrenheita vztahují k Celsiovým. „451" znělo jako velký žár.)

„Ale nehoří papír v každém ohni?" zamumlal chabě další z nás, který se už začínal naklánět na bok. „Oheň je oheň, no není snad? Buďto je, nebo není."

Pamatuji si, jak jsem odpověděl – točila se mi hlava a vlna nevolnosti mi stoupala do vršku jícnu: „Ale ne, čéče. Ne. Jsou různé druhy ohně. Některé jsou silnější než jiné. Všechny ohně si nejsou rovny."

A pak nad námi pampeliškové víno ze sladkých dětských vzpomínek Raye Bradburyho zvítězilo.

Přeložil Jan Vaněk jr.

Není proletariát, proto nejsou ani děti

Nízká porodnost není jen důsledkem drahého bydlení nebo nedostatečné podpory rodin. Podstatnější je, že zmizela vrstva, na níž historicky stála vysoká porodnost: proletariát, tedy nemajetné početné rodiny.

Vysoká porodnost v minulosti často nevycházela z větší lásky k dětem ani z vyšší odpovědnosti, ale z odlišných životních podmínek. Děti představovaly pojistku na stáří a jejich narození bylo samozřejmým důsledkem manželství, náboženské morálky, omezené antikoncepce a nevelké možnosti volby. Chudina nerodila mnoho potomků proto, že by měla vyřešené bydlení, stabilní příjmy a ideální zázemí, ale proto, že žila ve světě, v němž se rodičovství často neplánovalo.

Tento svět postupně odstranily sociální stát, vzdělání, zdravotnictví, důchodový systém, pracovní právo, ochrana dětí a růst životní úrovně. Současně však zmizelo také prostředí, v němž se vysoká porodnost udržovala téměř samozřejmě. Společnost tedy nejprve odstranila podmínky, které masovou porodnost vytvářely, a nyní se diví, že se lidé nechovají jako ti, kdo v nich kdysi žili.

Dnešní lidé nejsou proletariátem v historickém smyslu, i když mohou být chudí. Mají vzdělání, jiné nároky, odlišnou představu o důstojném životě a vyšší očekávání spojená s budoucností svých dětí. Pokud se dostanou do bídy, nevnímají ji jako přirozený řád věcí, ale jako příkoří, selhání nebo sociální propad. Právě proto je nepravděpodobné, že by i masové zchudnutí vedlo k porodnímu boomu.

Návrat ke starému modelu fakticky neumožňuje ani moderní stát. Přivést mnoho dětí do těžké bídy už není považováno za běžný osud, ale za problém rodičovské odpovědnosti. Společnost po rodičích požaduje určitou úroveň péče, prostoru, stability a vzdělání. Nemůže proto zároveň očekávat, že se budou reprodukčně chovat jako historická chudina, jejíž životní podmínky by dnes sama označila za nepřijatelné.

Podpora rodin proto může pomoci jen omezeně. Dostupnější bydlení, školky, částečné úvazky nebo finanční příspěvky mohou usnadnit rozhodování lidem, kteří děti už chtějí, případně urychlit narození prvního nebo druhého potomka. Nemohou však obnovit sociální vrstvu, pro niž početná rodina nebyla výsledkem promyšlené volby, ale přirozenou součástí života v chudobě.

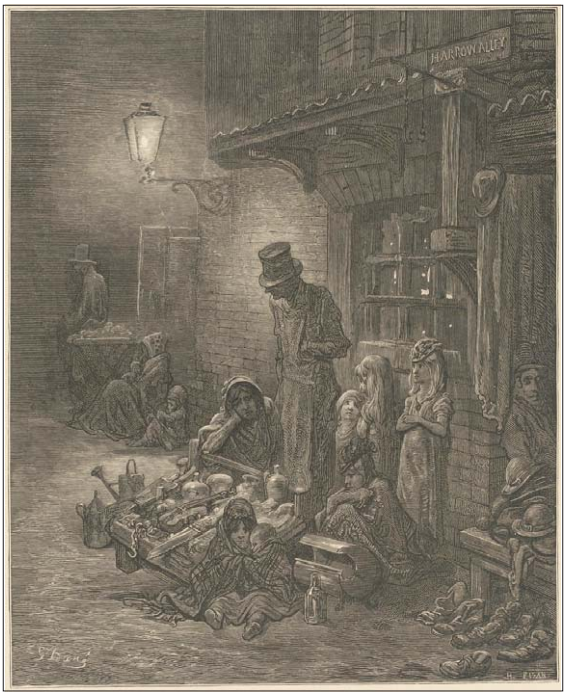

Proto mi připadá mylné obviňovat bezdětné nebo rodiče jedináčků, jako by šlo o morální selhání jednotlivců. Ve skutečnosti je nízká porodnost důsledkem hluboké společenské proměny. Vysoká porodnost patřila ke světu masové chudoby, omezené volby a slabého sociálního zabezpečení. Tento svět jsme z velké části odstranili a spolu s ním odešla i porodnost, která k němu patřila.

Není proletariát, nejsou děti. **Marie Michlová**

Michail Jurjevič Josselʹ se narodil roku 1955 v Leningradu. Kvůli židovskému původu nebyl přijat ke studiu literatury, absolvoval techniku a nastoupil do výzkumného ústavu jako „demagnetizátor ponorek“. Brzo se však přidal k literárnímu undergroundu (skupina Klub-81), v němž publikoval zejména poezii včetně překladů, unikl na místo nočního hlídače a požádal o vystěhování do USA. Toho se dočkal až v roce 1986; vystudoval tvůrčí psaní a učil na univerzitách, od roku 2004 v kanadském Montrealu.

V angličtině a anglické transkripci **Mikhail Iossel** vydal sbírky autobiografických povídek *Every Hunter Wants to Know: A Leningrad Life* (Každý lovec by chtěl vědět: Leningradský život, 1991 – název je založen na ruské mnemotechnické říkance pro barvy duhy), *Love Like Water, Love Like Fire* (Láska jako oheň, láska jako voda, 2021) a nejnověji *Sentence* (Věta, 2025; výběr je dostupný na webu **dooneyscafe.com**), 38 textů psaných jedinou větou v rozsahu od dvou řádek do 25 stránek, jež recenze přirovnávaly k Bernhardovi a Krasznahorkaiovi. – Z dalších spisovatelů, kteří mu poskytli nadšené *blurby* a nejsou v Česku zcela neznámí, uveďme George Saunderse, Aimee Benderovou, Francine Proseovou a Ilyu Kaminskyho.

Dále vydal soubor facebookových příspěvků z let 2016–8 *Notes from Cyberground: Trumpland and My Old Soviet Feeling* (Zápisky z kyberpodzemí: Trumpland a můj starý sovětský pocit, 2018) a spolusestavil antologie *Amerika: Russian Writers View the United States* (Amerika: ruští spisovatelé se dívají na Spojené státy, 2004) a *Rasskazy: New Fiction from a New Russia* (Povídky: Nová literatura z nového Ruska, 2010).

Roku 1998 založil a vedl program Summer Literary Seminars, který se deset let konal v Petrohradě, poté do ukončení r. 2019 ve Vilniusu, Montrealu, Nairobi a Tbilisi; nástupce je International Literary Seminars v Keni. Získal několik cen a stipendií. Přispíval do řady časopisů, do týdeníku *New Yorker* sérii vzpomínek o leningradském mládí. Často publikuje na Facebooku (**fb.com/iosselm**). **JVjr.**

John Scalzi: Válka starého muže

Dějiště: Země pochroumaná nějakými těmi obvyklými katastrofami. Čas: Neurčitě vzdálená budoucnost. Postavy: Nudící se činorodí důchodci. Východisko: Dejte sbohem marným vzpomínkám na bývalé kariéry i nevděčným a otravným rodinám a zapište se do vesmírné koloniální armády!

Následuje desetiletý odklad, aby se nuda prohloubila a zdravotní obtíže zvětšily natolik, že bezstarostně podepíšete nápadně jednostrannou a nevýhodnou smlouvu a narukujete k vojsku, o kterém nikdo nic neví. Ve vesmíru plném zlovolných mimozemšťanů, kteří si dělají zálusk na každou použitelnou planetu (a vůbec jim nevadí, když je jako bonus plná chutného masa), chrání tato armáda Zemi hlavně tím, že se k ní zásadně nepřibližuje.

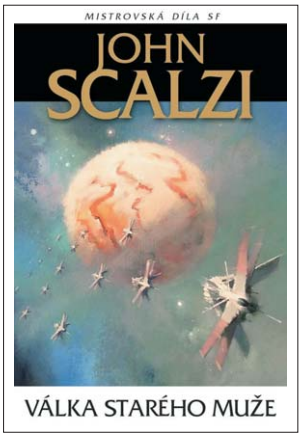

Ale kdo ví, možná by to fungovalo. Nakonec já jsem si knihu založenou na roztomile výstřední tezi, že by se nějaké armádě mohli hodit zvláště staří lidé, také pořídil, i když ani v rámci fantastického žánru nezní zvlášť věrohodně. Autor nás chvíli napíná, ale nakonec dojde k nevyhnutelné radikální rekonstrukci těl do supermanského módu, a pak nám na několika barvitě podaných příkladech demonstruje, že zkušenosti nabyté v předchozím životě se hodí jen k rychlému zapomenutí, tedy nechce-li jeden skončit rychlou a bolestivou smrtí.

Tím jsme si vyjasnili, čím kniha není – a že „starý muž" z titulu je jen zajímavá reklamní vějička a nehraje v ní žádnou podstatnou roli. O čem tedy tato válka nápadně mladých mužů a žen je? Odpověď kupodivu není tak jednoduchá, příběh je poskládán z několika docela odlišných složek.

V prvním plánu je to variace na oslavu války jako občanské ctnosti, tedy příběh přiznaně inspirovaný Robertem Heinleinem a proslavený zvláště v jeho *Hvězdné pěchotě.* Dokonce i postavy v knize na jednom místě dost zapochybují, zda je to přístup, který jde ospravedlnit, ale celkem realisticky dojdou k závěru, že to ve svých stávajících nízkých hodnostech těžko jakkoli ovlivní. Spravedlivá obranná válka, při které jen tak mimochodem dobudeme svět, je však něco, co odkazuje až kamsi k základům republikánské politiky a původní podobě římských legií, takže to při dostatečně obratném použití má stále šanci na úspěch.

Druhá složka docela dobře odpovídá současné podobě *military sci-fi.* Tedy poměrně podrobně popsané vojenské operace, při kterých hlavní hrdina nápaditě vítězí, takže se ukáže, že i když tomu v jeho předchozím životě nic nenasvědčovalo, má pro válčení vrozený talent a bude rychle postupovat k vyšším hodnostem. Oproti příběhům, které pohromadě udržuje heinleinovský patos, který člověku nedá vydechnout, jsou tyto peripetie obvykle popisovány střízlivěji, někdy až skoro analyticky, ale díky vyprávění v první osobě nijak neztrácejí na napínavosti.

Kniha má však do třetice i svoji čistokrevnou sci-fi složku. Johnu Scalzimu se podařilo napsat sice trochu groteskní, ale přesto výstižné charakteristiky několika mimozemských ras (o různým způsobem změněných lidech nemluvě) a na dobrodružný příběh poměrně dost prostoru věnoval zkoumání toho, jakými způsoby my lidé dokážeme na odlišnost reagovat a jak se různé strategie osvědčují. Nezkoumá tyto otázky v žádném větším kontextu, ať už časovém nebo společenském, ale přišlo mi, že jde možná o nejzdařilejší (nebo alespoň nejzajímavější) části příběhu.

Nedá se však říci, že by autor dokázal tyto složky, které samy o sobě nejsou špatné, úspěšně integrovat. Snaží se o to, zvláště v dějové linii, kde se hlavní hrdina zkouší skamarádit s příslušnicí speciálních jednotek, ale zrovna to je součást knihy, která nakonec vyznívá asi nejvíc do ztracena. Různé autorské přístupy tak po většinu doby spíše leží vedle sebe a jen se poněkud nahodile střídají. Výsledek mi proto přijde rozpačitý.

Nejde nutně o to, že kniha působí poněkud naivně a některé reálie až pohádkově. To samo o sobě nevadí a při určitém způsobu podání je to v zábavné literatuře dostatečné. Jenže *Válka starého muže* střídá několik módů příběhu, a co v jednom může působit bezproblémově, to už v druhém zarazí. Lze například odpozorovat a selským rozumem odhalit nějaký netriviální psychologický aspekt mimozemské psychologie. Ale těžko se stěží středoškolskou znalostí fyziky úspěšně spekulovat nad finesami složité mimozemské technologie a získat na takto chabém základu protekci pro svoje kamarády, jako by na pokročilých technologiích založená armáda neměla žádného vlastního vědce.

Navzdory všem těmto výtkám se *Válka* čte překvapivě dobře. Autor dokáže psát obratně, takže i dlouhá úvodní a víceméně jen popisná část příběhu, která zabírá dobrou třetinu knihy, nenudí. Jeho svět působí nedomyšleně, ale jednotlivé scény čtenáře dokáží zaujmout a díky občasným nápaditým charakteristikám lidských i mimozemských vztahů působí bezprostředně a živě. Postavy jsou nezřídka naivní, ale většinou je příjemné v jejich společnosti pobýt. Kdyby román pocházel třeba z 80. let, řekl bych, že docela inovativně zkoumá nové možné podoby žánru. Jenže s copyrightem 2005 je příliš zřejmé, že autor sám příliš netuší, co vlastně dělá.

Tipuji, že kdyby opustil pokusy o heinleinovskou nadnesenost, k jejímuž úspěšnému použití jednoduše nemá dost kuráže, a soustředil se na sci-fi složku, která mu jde docela dobře, mohly by z dalších dílů být docela slušné knihy. Protože *Válka starého muže* založila úspěšný cyklus, možná se mu to podařilo. A nebo se ukázalo, že čtenářům vyhovuje jeho přístup, který ukazuje docela chytře vymyšlené jednotlivé prvky, ale dohromady je činí povrchní a nezávazné. Osobně mě nicméně na základě prvního dílu příliš neláká zjistit, která z možností nastala – a jak se tato válka dál vyvíjela. **Jirka Grunt**

Mu, zničený kontinent

Před sto lety (tedy roku 1926) prvně vyšla kniha *Světadíl Mu – ztracená kolébka lidstva* (česky 2000), jejímž autorem byl okultista a schopný vynálezce plukovník James Churchward (1851-1936); od jeho smrti letos uplynulo devadesát let.

Churchward byl Brit, ale část života strávil na Srí Lance a koncem devatenáctého století ho zaujaly Spojené státy, kam se tudíž přesunul. Proslavil se deset let před smrtí šikovnou teorií, podle které ležela v oblasti Pacifiku kdysi pevnina, ale propadla se – podobně jako Atlantida. A byla zničena. Tento bestseller vydal plukovník v překvapivě vysokém věku pětasedmdesáti let a předkládal jej coby důkaz. Rozkvět „své“ říše položil do času před padesáti tisíci roky a nelíčí Muany, nýbrž jakési Naacaly, Vznešené. Nebyli, to je pravda, ryze jeho spekulací a se stejnou představou pracoval již roku 1896 starožitník a fotograf Augustus Le Plongeon (1825-1908), který tímto záhadným slovem označil údajné misionáře amerických Mayů.

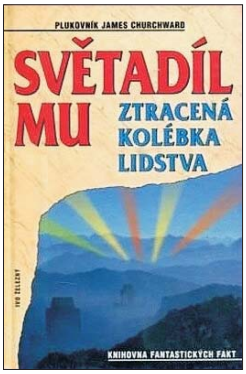

Plukovník Churchward se sice s Le Plongeonem i osobně setkal – a znali se, ale „odborně“ mu oponoval a spekuloval o víc než šedesátimiliónové populaci Vznešených, jejíž elity se prý zapomenutě vtiskly do existence technologií převzatých starými Egypťany, Babylóňany a dalšími. Ale podle Churchwalda už drželi tito nám známí jen zákmity a jenom některé zákmity byly natolik světelné, že se jimi představil třeba i sám bůh slunce Ra.

Historik Curtis Wilgus Churchwardovi upřel mezi prvními jeho erudici a vlastně i on už radí, abychom jeho knihu radši zhltli jako fikci. Plukovník udělal podle všeho chybu a stačil by zde i mírný nátěr, aby prodal své dílo o *Mu* coby druh rané science fiction, přičemž právě autoři toho žánru plukovníkovo dílo zaujatě četli. Někteří nekriticky, ale třeba L. Sprague de Camp plukovníkovu teorii právě před osmdesáti lety (1946) tvrdě potřel v solidním článku.

Oproti tomu Howard Phillips Lovecraft se jí bavil a klidně mluví o jazyku Vznešených ve své povídce K *branám stříbrného klíče*. A stejný jazyk zmiňuje třeba i jeho kolega Lin Carter. Plukovníka Churchwarda analyzoval rovněž lékař a spisovatel českého původu Miles Breuer (1889-1945) a s jeho sporným odkazem pracují taky Philip Dick a X dalších spisovatelů anebo dokonce autorů videoher.

Churchwardovu teorii, podle které je vlastně zbytkem Mu i Velikonoční ostrov, ale vyvrátil již roku 1940 švýcarský etnolog Alfred Metraux (1902-1963) a skvělý spisovatel a matematik Martin Gardner (1914-2010) s chutí vyjmenovává Churchwardovy chyby, a to jak geologické, tak archeologické. Slovo **podvodník** je podle Gardnerova skeptického názoru v plukovníkově případě ještě spíš slabé a definitivně absurdní plukovníkovy argumentace smetl a odsoudil roku 1991 (před sto lety narozený) archeolog Stephen Williams (28. 8. 1926-2. 6. 2017).

Za pousmání tím pádem stojí, že byla kniha o *Světadíle* u nás roku 2000 vůbec vydána, a to v překladu Ingrid Vichnarové (za odpovědné redakce Jana Hlavičky), a že ji zde přijali asi vcelku s poklidem.

Anebo i nadhledem? Sám Ivo Železný (*1950) jako vydavatel tenkrát samozřejmě chápal, co posílá na trh, zda to ovšem chápali veškeří kupující, je otázka.

Churchward totiž nemá šancí a roku 1993 uvažoval fyziolog Gordon Stein (1941-1996) v encyklopedii „hoaxů“, již editoval, dokonce i na téma, zda plukovník neklamal úplně vědomě. Je totiž až otřesné uvěřit, že by jinak schopný vynálezce (první světové válce pomohl tím, že mu patentovali stěží průstřelnou slitinu) opravdu upřímně věřil všemu, co ve svém díle o Mu deklaruje.

Ve třicátých letech stačil Churchward ještě napsat čtyři pokračování své klíčové knihy *Děti Mu, Posvátné symboly Mu, Kosmické síly Mu a Druhá kniha kosmických sil Mu a* dodejme, že se nakladatelství Iva Železného k šarlatánské knize skutečně postavilo dost seriózně, takže překladatelka mnohé konzultovala i s doktorem Miloslavem Stinglem, který poskytl velký výklad o mayských reáliích, polynéských mýtech anebo indiánských iniciačních rituálech.

A sám Churchward? Před těmi sto lety prohlásil, že on „ví své“ díky překladu textů na naacalských tabulkách, které už „před mnoha lety“ objevil v Indii. Luštil je – údajně s podporou jakéhosi kněze, jehož nejmenuje – a zdůrazňuje, že se jedná jen o úlomky dotyčných tabulek. Navíc... Churchward výslovně tvrdí, že si nad texty láme hlavu již půl století, a stále opakuje, že zaniklá civilizace převyšovala naši a byla vyspělejší ve spoustě oblastí. Starověké vyspělé civilizace pak výslovně a efektně označuje za „pouhé dohasínající uhlíky“ oné říše a nedá se popřít, že jeho dílo působí. Zvlášť od kapitoly páté, kde byla vytěžena egyptská Kniha mrtvých, a Churchward následně klade důraz na význam Severní Ameriky mezi starými civilizacemi, což je očividně účelový přístup, ale jeho argumenty nepůsobí nevěrohodně. Jedenáctá kapitola svazku se poutavě obírá i „Nivenovými pohřbenými městy v Mexiku“ a nutno říct, že byl mineralog William Niven (1850-1937) autorův přítel, jemuž vlastně celou knihu o Mu i připsal! Avšak... Nu, údaje o vlastních Nivenových objevech jsou místy až šokující: **William Niven Wikipedia**.

A co je přímo katastrofální? Z dnešního hlediska určitě třináctá kapitola *Geologické dějiny Mu* (plná nesmyslů)... a obdobně tomu jsou překonány autorovy úvahy o „Původu divošství“ (kapitola čtrnáctá). Churchward jistě musel být zajímavý muž, ale věřit se mu nedá a mezi science fiction tahle jeho non fiction taky moc zařaditelná není. A to, že ji lze beztrestně a nadále reeditovat i po celých sto letech, jistě jest chvályhodné z hlediska svobody, ale bohužel to příliš připomíná známé přísloví „nejlepší knihy čti napřed, protože se k nim jinak, příteli, nikdy neprokoušeš“. **Ivo Fencl**

Ivo Železný, 2000, překlad Ingrid Vichnarová, 298 str.

Nic Kelman: Holky

Pan president fandomu mi nabídl půjčit jako letní čtení *Holky* od p. Nica Kelmana. Jelikož je to moderní próza v podobě hezké malé knihy, navíc v zajímavé *du* formě, tzn. ve druhé osobě čísla jednotného, rád jsem po ní sáhl.

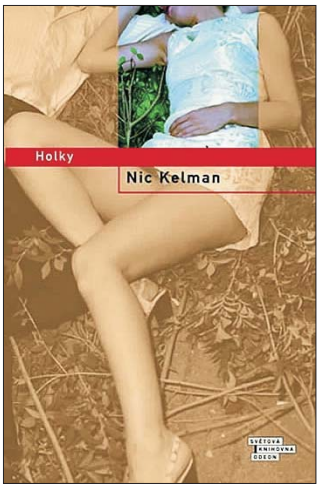

A díky malému rozsahu jsem knihu i poměrně rychle přečetl. Kniha vyšla v originálu v r. 2003, což už je sice téměř čtvrt století, ale pro mě ještě pořád současná beletrie.

Vždycky, když se po nějaké době dostanu ke čtení takto čerstvého textu, užívám si tu těžko vyjádřitelnou intenzitu a svěžest, kterou myslím žádné staré knihy nemohou vyzařovat, bez ohledu na svou jinak nadčasovou krásu, pravdivost a hloubku.

Přitom samotné vyprávění mi ponoření vůbec neulehčilo: celý román se skládá prakticky jen z erotických scén, které jsou proloženy (ale v rozsahu víceméně minimálním, jako měly staré erotické filmy) uvedením do děje v podobě výrobního románu. Každý z protagonistů je superúspěšný vedoucí pracovník moderní globální ekonomiky, který jde od úspěchu k úspěchu, topí se v penězích, v úspěších a bezohledném porážení každého, kdo se mu postaví do cesty: propouští náhodné podřízené na druhé straně světa, aby tak posílil motivaci ostatních. Podplácí soudce v obchodních sporech s konkurenty.

Přiznávám, že do perspektivy takových osob jsem se vpravdě vžíval velice těžko.

Spíše až z doslovu jsem pochopil, že hlavní protagonisté jsou nejspíš asi tři. Graficky nejsou jejich příběhy nijak oddělené a já sám jsem si vůbec přesně neuvědomoval, že se už mluví o někom jiném, protože ty rozdíly mezi jednotlivými postavami mi nepřijdou nijak zřetelné a podstatné.

Modernost příběhu je podtržena kontrastem k citátům z Homérových spisů, které jsou průběžně vloženy, vždy po několika stránkách. Tuto myšlenku, totiž pomoci čtenáři pochopit podstatu té nejstarší a nejlepší literatury prostřednictvím moderních analogií, do nichž se lépe vžije, jsem velice přivítal a jsem za ni vděčný. Bohužel antické vyprávění bylo i v takto malých dávkách pro mě pořád ještě příliš složité: nebyl jsem schopen udržet pozornost a vnímat, co vlastně p. Homér říkal.

Nejméně zajímavá mi připadala úvahová část textu, která pojednávala o tom, že moderní mužové začínají reagovat na změny ve společnosti spojené s feminismem. Respektuji, že v r. 2003 to byl docela aktuální postřeh a úvaha, ale dnes mi připadá, že celý internet je tvořen cca z poloviny právě omíláním této myšlenky.

Celkově bych knihu hodnotil velice pozitivně, přestože mi bylo mnohé v knize cizí a nezřídka i přímo nepříjemné. Hlavním důvodem pro kladný závěr je, že mám rád beletrii, která autenticky vyjadřuje hluboká životní moudra. A *Holky* docela věrohodně zobrazily jeden pohled na život mužů, že musí prostě obstát v neustálých protivenstvích a zápasech.

A že to nejsladší a nejsilnější (možná jediné smysluplné) je být vítězem, mít prestiž, luxus, porážet nepřátele a brát si nejatraktivnější ženy. Citáty z p. Homéra mají myslím ukázat, že tak to bylo ve válečných taženích doby bronzové, doby železné a je tomu tak i v našem miléniu.

Kdesi, kdysi, jaksi cosi ztratíš, nebo vidíš, jak se cosi ztrácí.

Máš-li štěstí, stalo se to, když jsi byl mladý. Máš-li štěstí, zažil jsi rozvod svých rodičů. Máš-li štěstí, tvá přítelkyně ze střední školy se zabila v autě. Máš-li štěstí, zažil jsi, jak tvá mladší sestra přestala hýbat nohama, protože si tvá rodina nemohla dovolit patřičnou lékařskou péči.

Máš-li smůlu, stane se to, až budeš starší. Máš-li smůlu, uvidíš, jak tvůj syn nebyl přijat na univerzitu, kterou si vybral, protože se tam místo něho dostalo dítě chlapa, který je bohatší než ty, dost bohatý, aby škole nově vybavil laboratoře. Máš-li smůlu, tvá sedmatřicetiletá manželka začne trpět bipolární poruchou a odvezou ji do nemocnice poté, co se vrátíš domů z práce a zjistíš, že si elektrickým nožem na maso podřezala zápěstí. Máš-li smůlu, přijdeš po dvaadvaceti letech o místo a budeš příliš starý, aby sis našel nové.

Máš-li smůlu, uvědomíš si příliš pozdě, že tvá představa o tom, jak funguje svět, byla pouhou iluzí. Máš-li smůlu, začneš se příliš pozdě bát.

Ale máš-li štěstí, začneš se bát, dokud jsi mladý, bát se, že se tvůj život nečekaně změní k horšímu a ty nebudeš mít dost sil, abys vrátil věci tam, kde chceš, aby byly.

A pak, máš-li štěstí, od toho dne nastoupíš cestu moci. Povedeš vojska do Galie, získáš kolonii v novém světě, přijdeš k penězům, budeš udržovat pouze vztahy, v nichž máš navrch, podržíš si pouze ta místa, z nichž se nakonec můžeš dostat k vedoucímu postavení. A tohle všechno budeš dělat proto, že máš-li štěstí, budeš vědět, že Moc znamená, že se nemusíš bát.

A že ženy mají v této logice své příběhy a možnosti, ale současně i těžko překročitelné meze, které nemusí být na první ani druhý pohled viditelné.

Holky mohu tedy doporučit. **Jára Mikovec**

První věta knihy: *Jak jen mohly takhle omládnout?*
Poslední věta: *Jak jen jsme mohli takhle zošklivět?*
Goodreads: 67 % (z 685 hodnocení)
Databáze knih: 64 % (ze 70 hodnocení)

Odposlechnuto

Jak se dělá moderní americký remake. Vezme se dobrý film, prolesbí se a vonegří. **ČSFD**

Začínám chápat vrstevníky proklamující slogan *jsem rád, že už jsem starej*. **Jan Mattuš**

Časem s vědou – červenec
O velkých činech vědy, techniky a medicíny

Dnešní příběh začíná u Alfreda Nobela. Ten, jak známo, vynalezl dynamit, jehož explozivní součást tvoří poměrně těkavá kapalina *nitroglycerin*. A právě při výrobě dynamitu narazil na neobvyklý úkaz: Mnoho zaměstnanců v jeho fabrice si stěžovalo na úporné bolesti hlavy, které začínaly v pondělí ráno po nástupu do práce a přes neděli se utišily. Nabízelo se, že onu tepavou bolest hlavy vyvolává právě nitroglycerin... Jenže: Jako v každé větší skupině, i mezi dělníky se našli jedinci trpící ischemickou chorobou srdce, způsobenou zúžením koronárních cév a provázenou typickou bolestí na prsou, takzvanou a*nginou pectoris*. A ta naopak během pracovních dní ustávala a horšila se, když továrnu opustili! Lékařské vyšetřování ukázalo, že vdechovaný nitroglycerin roztahuje cévy. U zdravého mozku to vedlo k bolestem hlavy, u nemocného srdce k odstranění bolesti v hrudi. Proto se koncem 19. století začal nitroglycerin v malých dávkách předepisovat anginózním kardiakům. Mimochodem, tím byl k stáru i sám Nobel. Doporučení užívat nitroglycerin však zatvrzele ignoroval. Nemohl uvěřit, že tak silná výbušnina by mohla mít nějaký význam pro medicínu... V roce 1896, pár měsíců před svou smrtí, napsal příteli: „Kvůli srdečním potížím se zdržím zde v Paříži ještě několik dní. Není to snad ironie osudu, že mi předepisují užívat ng. vnitřně? Nazývají ho *Trinitrin*, aby nevyděsili chemiky a veřejnost."

Nitroglycerin jako lék se v medicíně rychle zabydlel a později se k němu připojily jiné chemicky příbuzné látky, například amylnitrit v dutých tenkostěnných tyčinkách, které se při záchvatu anginy rozlomily a těkavý obsah se vdechoval.

Molekula nitroglycerinu obsahuje tři nitroskupiny $-NO_2$, amylnitrit zase nitrozoskupinu –NO. Jenže oxidy dusíku coby součást výfukových plynů a cigaretového kouře měly špatnou pověst – poškozovaly lidské zdraví, znečišťovaly životní prostředí. Tímto vyvolanou averzi vůči nim násobil ještě fakt, že nikdo nevěděl, jak konkrétně nitroglycerin v těle funguje.

A právě do tohoto problému se v polovině 70. let zakousli tři excelentní badatelé.

Ferid Murad, po otci Albánec, v té době profesor farmakologie na Virginské univerzitě v Charlottesville, se zaměřil na vazodilatační účinek sloučenin dusíku uvolňovaných z nitroglycerinu. Počátkem prosince 1976 připravil směs buněk z potkaních plic a hovězí průdušnice a zaváděl do ní plynný oxid dusnatý NO... Vzápětí zjistil, že povolilo napětí svalové bílkoviny *myosinu*, kterou buňky v pokusné směsi obsahovaly. Tím prokázal, že právě NO je v tomto procesu rozhodující molekulou.

S nižšími oxidy dusíku se už koncem 18. století setkal britský chemik Humphrey Davy. Ten jednak objevil omamné účinky oxidu dusného N_2O (rajského plynu), jednak málem zemřel, když se nadechl oxidu dusnatého NO. Ten se totiž v ústech působením vzdušného kyslíku a vlhkosti proměnil v kyselinu dusičnou a Davymu vážně poleptal jazyk, patro a hrdlo. Intenzivní podráždění naštěstí způsobilo prudkou křeč hrtanu, která zabránila vdechnutí do plic. Potom stačil obsah úst vyplivnout.

Jako druhý zabodoval Robert Francis Furchgott. Ten v roce 1978, to byl profesorem farmakologie na Brooklyn State University v New Yorku, aplikoval neurotransmiter *acetylcholin* na cévy s ponechanou a odstraněnou vrstvou endoteliálních buněk a zjistil, že cévy s odstraněným endotelem nedilatují. Z toho vyvodil, že endoteliální buňky produkují nějakou dosud neznámou substanci, která působí na buňky hladkého svalstva vaskulárního systému jako uvolňovač a tím podporuje prokrvování organismu. Protože ji nemohl určit, nazval ji *endoteliální uvolňující faktor* (EDRF).

Nu a profesora farmakologie na Tulane University v New Orleansu Louise Josepha Ignarra v roce 1977 nad Muradovou prací napadlo, že oxid dusnatý z nitrosloučenin by kromě tkání mohl uvolňovat i hladké svalstvo. Do dvou let potvrdil, že NO injikovaný do koronární tepny, předtím stažené působením hormonu (nejspíš *noradrenalinu*), skutečně způsobí její roztažení.

A konečně na 4. mezinárodním sympoziu o mechanismu vazodilatace, proběhnuvším ve dnech **10. až 12. července 1986** v Mayo Clinic v Rochesteru (Minnesota), Furchgot a Ignarro nezávisle předložili důkazy, že endoteliální faktor EDRF je oxid dusnatý, a vysvětlili mechanismus jeho relaxačního působení na cévy a hladké svalstvo vůbec.

Objev vazodilatačního účinku oxidu dusnatého (on totiž v těle úřaduje i všemožně jinde a jinak) pak logicky vyvolal aktivitu ve farmaceutickém průmyslu. U ověřování jednoho z pokusných (v tu chvíli nepříliš nadějných) preparátů proti *angině pectoris* si výzkumníci firmy Pfizer všimli, že testovaní muži nechtějí zbylé tabletky vracet. Ukázalo se, že jim až zázračně napomáhají k erekci (dokonce víc než osvědčený prostředek Járy Cimrmana – odvar ze vstavače). Takhle serendipitně přišla na svět viagra – zřejmě první „vstavač" v pilulce vyvinutý na vědecké bázi. Americké úřady ji schválily koncem března 1998. (Mimochodem, již zmíněný amylnitrit či některé další alkylnitrity se pololegálně dosud používají jako alternativy k viagře.)

Za objasnění molekulárního mechanismu působení oxidu dusného dostali naši tři zvídavci v roce 1998 Nobelovu cenu. Muže (potažmo ženy) po celém světě, kteří je za jejich objevy blahořečí, nelze spočítat.

František Houdek

Odposlechnuto

Rakouský „zelený" prezident Alexander Van der Bellen řekl: „Je právo každé ženy nosit, co chce, to je můj názor v této věci. Mimochodem, nejen muslimské ženy, všechny ženy mohou nosit šátek. A jestli bude pokračovat tato znepokojující islamofobie, pak přijde den, kdy budeme muset požádat všechny ženy, aby si vzaly šátek ze solidarity vůči těm, které ho nosí z náboženských důvodů."

hatefree.cz

Čím méně lidé přemýšlejí, tím více mluví.

Charles Louis Montesquieu

Zázračné roky
Třeštění letitého popularizátora 164

Věda se vyvíjí s časem, při pohledu z větší výšky objevy narůstají pravidelně, křivka růstu znalostí je víceméně hladká. Při pohledu z větší blízkosti ale tu a tam vyvstanou anomálie, například když téměř ve stejný den zemřou velcí literáti Cervantes (22. 4. 1616) a Shakespeare (23. 4. 1616). Ve vědě mezi takovými shluky událostí bezkonkurenčně vládne rok 1905, kdy vyšly hned čtyři fyzikální práce, které „otřásly světem“. A k tomu je napsal jediný člověk! Mladý Albert Einstein onoho roku:

- vysvětlil fotoelektrický jev a z fotonů namísto dřívějších Planckových spekulací z nouze udělal regulérní fyzikální realitu. Tím de facto *založil kvantovou mechaniku*, která radikálně změnila náš obraz mikrosvěta.
- vysvětlil cikcakovitý Brownův pohyb (náhodně se srážejících mikročástic v tekutině), čímž podal první empirický *důkaz existence atomů a molekul*, předpokládaných o sto let dřív Johnem Daltonem. (O pár let později tyto mikročástice zviditelnila Wilsonova mlžná komora a Laueho ohyb rentgenového záření na atomech krystalů.)
- vytvořil *speciální teorii relativity*, čímž totálně přeoral naše chápání času i prostoru a makrosvěta vůbec.
- při rozvíjení STR vyjádřil ve slavné rovnici $E = m.c^2$ ekvivalenci hmoty a energie, což mimo jiné vedlo k dnešní jaderné energetice.

Věru, ne zbůhdarma se roku 1905 říká Einsteinův *annus mirabilis*...

Shodou okolností takřka ve stejné době zažila svůj menší zázračný rok, *annus mirabilis minor*, i medicína...

Dne 5. srpna 1905 se v časopise *The Lancet* poprvé na papíře objevuje termín *hormon* (řeckého *hormao* – „poháním“, „povzbuzuji“). Dotyčná práce se jmenovala *O chemické korelaci tělesných funkcí* a jejím autorem byl londýnský fyziolog Ernest Henry Starling, který pár let předtím objevil první identifikovaný hormon – sekretin. (Už pár let předtím byl sice známý adrenalin, ale ještě ne jako hormon.)

Kromě toho, že hormony stále více a lépe slouží (terapie, antikoncepce), stále více se jich hromadí v odpadních vodách, odkud se špatně odstraňují a odkud škodí organismům; u lidí například narušují přirozenou hormonální rovnováhu, poškozují plodnost, imunitu i metabolismus, přičemž takto působí už při velmi nízkých koncentracích.

Dne **24. července 1906** publikoval vídeňský pediatr Clemens von Pirquet v časopise *Münchener Medizinische Wochenschrift* krátký esej s názvem *Alergie* (složenina podle řeckých slov *allos*, česky „jiný“, a *ergon*, zde ve významu „reakce“), kde popsal změněnou, nepřiměřenou reakci imunitního systému na cizorodou látku. S tou se totiž autor opakovaně setkával při vakcinacích a séroterapiích (aktivní nebo pasivní imunizaci), neboť očkovací látky tehdy ve větší míře obsahovaly nežádoucí alergeny (antigeny vyvolávající alergickou reakci).

Nejrozšířenějšími projevy alergie jsou rýma, astma a vyrážka. Vznikají spolupůsobením vrozených dispozic a zevních spouštěcích faktorů (nejčastěji pylů, nověji pak cizorodých látek anebo absencí přirozených „tréninkových“ alergenů u dětí vyrůstajících v příliš čistém prostředí domova).

Alergiemi v současném „vyspělém“ světě včetně Česka trpí třetina obyvatel a jejich výskyt pravidelně roste.

Dne **31. července 1906** cambridgeský profesor biologie William Bateson na mezinárodní konferenci o křížení rostlin v Londýně navrhuje termín *genetika* (podle latinského *genesis*, tedy „původ“, „vznik“). Nauce o dědičnosti se v té době říkalo *mendelismus* a ve vlasti Charlese Darwina byl jeho nejvýznamnějším představitelem právě Bateson, který Mendelovu průkopnickou práci z roku 1865 přeložil z němčiny a roku 1909 ji vydal společně se svými vlastními pracemi. V souladu s tímto novým pojmem pak téhož roku dánský botanik Wilhelm Johannsen přejmenoval Mendelovy „elementy vloh“ na „geny“ a zavedl termíny *genotyp* a *fenotyp*.

Dnes je genetika ve své klasické i molekulární podobě důležitou součástí medicíny a její význam dále poroste zejména v souvislosti s takzvanou *personalizovanou medicínou* („šitou na míru“), která zohledňuje individuální genetické charakteristiky každého pacienta. A to tím spíše, že lékaři dnes zachraňují stále více z čistě biologicko-evolučního hlediska neživotaschopných jedinců, čímž se lidský genofond průběžně znehodnocuje. O to víc pak musí genetika tento posun kompenzovat, ať už preventivně, nebo terapeuticky.

Dne 4. listopadu 1906 na konferenci psychiatrů jihozápadního Německa v Tübingenu přednáší neurolog a psychiatr Alois Alzheimer z prestižní Kraepelinovy kliniky v Mnichově o jednom zvláštním případu ze své praxe. Rok nato svoji přednášku publikuje pod názvem *Charakteristické závažné onemocnění mozkové kůry*.

Jméno po objeviteli dal nové nemoci Emil Kraepelin, který ji přirovnal ke zvláště prudké formě stařecké demence. *Alzheimerova demence* je dnes čtvrtou nejčastější příčinou úmrtí dospělých v průmyslově rozvinutých zemích (po kardiovaskulárních a nádorových chorobách a chronické obstrukční plicní nemoci). I její výskyt dramaticky vzrůstá... včetně sociálního dopadu.

Plody zázračného roku jednoho muže ve fyzice a kolektivního zázračného roku medicíny měly diametrálně odlišný osud. Zatímco objevům Einsteinovým se dostalo takřka okamžitého uznání i poměrně brzkého využití, pojmy *hormony*, *alergie*, *genetika* i *alzheimer* nabyly na významu až po mnoha letech. Zato natolik, že dnes tvoří jednu z nejdynamičtějších složek moderní medicíny i zdravotnictví. **František Houdek**

Odposlechnuto

Když uvidíš černou tečku, střílej bez rozmyslu: buď trefíš kněze, nebo fašistu.

Heslo italských levičáků druhé poloviny 20. století

Naše média jsou skvělá v tom, jak umí oddělit zrno od plev... a zveřejnit plevy. **FB**

Časem s vědou – srpen
O velkých činech vědy a techniky

Někdy **počátkem srpna 1856** dva italští dělníci dobývající vápenec narazili v krasové jeskyni Kleine Feldhofer Grotte v západoněmeckém údolí Neander na zkamenělou lebku a několik kostí připomínající lidské. Stejně jako dosud všechny nálezy tohoto druhu skončily v odpadu, odkud je ale tentokrát vyšťoural majitel dolu a předal odborníkům. Ti usoudili, že ostatky náleží původním obyvatelům Německa, předchůdcům moderních lidí. To vyvolalo odpor zpátečníků v čele se slavným patologem Rudolfem Virchowem, který nálezy autoritativně prohlásil za chorobně či traumaticky pozměněné kosti lidské a v tomto omylu setrval až do své smrti v roce 1902. (Připomeňme, že Darwinův *Vznik druhů přírodním výběrem* vyšel na podzim 1859.)

Název *Homo neanderthalensis* navrhl v roce 1864 irský geolog William King, avšak definitivně byli neandertálci prohlášení samostatným druhem rodu *Homo* až po roce 1886, kdy se v Belgii našly dvě jejich téměř kompletní, vysoce zachovalé kostry. (Roku 1991 bylo stáří kostí z údolí Neander radiokarbonově určeno na 40 000 let.)

Do diskuse přispěl i náš Karel Maška, který v srpnu 1880 v jeskyni Šipka u Štramberka vykutal část spodní čelisti neandertálského dítěte.

„Šipeckou čelist" jistě znal i Karel Absolon, vždyť jeho dědečkem byl zakladatel moravské archeologie Jindřich Wankel, Maškův mentor a přítel. Absolon, vystudovaný zoolog, v mládí prozkoumal podzemí Moravského krasu a Punkevní jeskyně v něm, ale nakonec převládly rodinné geny. Když se roku 1922 – to působil jako kustod zoologických sbírek Moravského muzea v Brně – náhodně našly v Dolních Věstonicích velké kosti a opracované pazourky, začal tam pátrat.

Systematický archeologický výzkum zahájil v roce 1924 na poli rolníka Hebauera. „Každý začátek je nejtěžší, zejména ocitnete-li se na půdě, jež ve smyslu exploračním je *terra incognita*..."

Vedle tahu na bránu měl i kus štěstí. Už napřesrok v červenci našel sošku Věstonické venuše, která mu vydobyla slávu a usnadnila financování dalších výzkumů. Po jedenácti letech, **19. srpna 1936** pak našel počitadlo Věstonickou vrubovku (viz *IK 2025/7*).

Pouhé tři dny po vrubovce, tedy **22. srpna 1936**, si ve stejné lokalitě kopáč jménem Tschochohei všiml v hlíně před sebou podivné hrudky. Po jejím očištění se ukázalo, že jde o lidskou hlavičku z mamutoviny, vysokou necelých 5 cm. Zpočátku to vypadalo na zbytek nějaké větší plastiky, ale po bližším ohledání vyšlo najevo, že se jedná o samostatný portrét ženy. Přitom něco takového nemělo podle tehdejších názorů vůbec za lovců mamutů existovat! Samotného Absolona to velmi překvapilo. V textu pro *Lidové noviny* nadšeně napsal: *„Nějaký ‚kacíř" či ‚bezbožník' zpronevěřil se ideologii představ svého kmene a všem pověrám na vzdor vyřezal portrét hlavy. Vidíme tvář velmi ušlechtilou, oduševnělou, mohutný nos, nadočnice klenuté, bradu protáhlou. Co jsou proti tomu tváře dnešních Australanů a nebo Pygmejců z centrální Afriky! Tvář připomíná některé klasické portréty ze starých kultur orientálních."*

Objektivně vzato, *Věstonická hlavička* představuje *dosud jediný trojrozměrný portrét člověka* známý z paleolitického umění. I ona spočívá v Moravském zemském muzeu v Brně.

Absolonův výzkum uťala válka, věstonická sága však neskončila.

Během **srpna 1986** přišly na světlo hned dva mimořádné nálezy. Prvním byl placatý kus slínovce, který nesl sérii devětadvaceti vrypů. Na rozdíl od vrubovky z roku 1936, která zřejmě fungovala jako počitadlo, tento předmět podle interpretace nálezce Bohuslava Klímy st. mohl sloužit jako záznam fází Měsíce, tedy jakýsi *lunární kalendář*.

Nález druhý, ještě významnější, byl *trojhrob* tří mladších osob. Nálezci se dlouho báli z kostí odebrat vzorky k analýze DNA, aby je nepoškodili, případně nekontaminovali. Až v roce 2009 se obrátili na Svante Pääboa, švédsko-estonského paleogenetika působícího v Ústavu evoluční antropologie Maxe Plancka v Lipsku, který vyvinul rafinovaný způsob odběru a rekonstrukce pravěké DNA (v roce 2022 za něj dostal Nobelovu cenu za medicínu).

Pääboův žák Johannes Krause odebral asi sto miligramů kostní hmoty z vnitřku stehenních kostí všech tří věstonických jedinců, z něj extrahoval mitochondriální DNA a oba konce každé její molekuly nastavil kousky syntetické DNA, které umožnily namnožit i velmi malá množství DNA metodou PCR (polymerázové řetězové reakce). Lidskou mtDNA separoval od převládající DNA mikroorganismů žijících posmrtně v kostech člověka, pomocí speciálního softwaru ji zrekonstruoval a potom ji „přečetl". Získal tak dosud největší databázi DNA raných moderních lidí (ano, to už nebyli neandertálci, nýbrž kromaňonci). Tu pak porovnal s tehdy známými údaji odjinud i s DNA současníků. Ukázalo se, že nalezenci byli pokrevní příbuzní prapůvodem z území dnešního jihozápadního Ruska, ale především – my jejich potomky nejsme: Jejich genetická linie před zhruba 20 000 lety ze světa zcela vymizela.

Pokud byla venuše *nejproslulejší* a vrubovka s lunárním kalendářem takříkajíc *nejabstraktnější*, potom hlavičku bychom mohli označit za *nejuměleckější*. Trojhrob zase za *vědecky nejcennější*. Avšak nejen tyto, ale i všechny ostatní artefakty pocházející z oblasti Dolních Věstonic a sousedního Pavlova ukazují, že jižní Morava byla před 20 000 – 30 000 lety jednou z nejvýznamnějších kolébek evropské kultury.

František Houdek

Odposlechnuto

Státní převrat je v Rusku možný jen tehdy, když rizika pro ty, kdo se ho nezúčastní, převyšují rizika pro ty, kteří se ho zúčastní. **Vladimir Pastuchov**

Rusů se bojíme mnohem méně než evropské byrokracie.
Iryna Terekh, šéfka ukrajinského startupu FirePoint

Na hrobech věstonických
Třeštění letitého popularizátora 162

Člověk současného střihu *Homo sapiens* se začal šířit před 100 000 lety. Po skončení poslední doby ledové přestal před 10 000 lety kočovat a začal sídlit. A před 200 lety zahájil průmyslovou revoluci. Během svého vývoje prošel několika úzkými hrdly, například před 900 000 lety se počet našich předchůdců na Zemi smrskl na nicotných 1300 a před 70 000 lety na 2000.

S pokrokem spojený dostatek a pohodlí ale *Homo sapiens* nezískal zadarmo. Zároveň kolem sebe vytvořil balík závažných problémů, které mu přerůstají přes hlavu; vnitřně se rozložil, zkorumpován pohodlím a dostatkem sklouzl od civilizace vyspělé k vyčpělé, od vyčpělé k ohrožené. Jelikož jsme jací jsme, je tento sešup od určité dosažené úrovně nevyhnutelný, jde jen o jeho konkrétní podobu.

Současník našich prapředků neandertálec žil na Zemi zhruba čtvrt milionu let, než před 40 000 lety podlehl kromaňoncům. Ti existují zhruba 300 000 let a na Zemi dnes nemají žádnou konkurenci. Přesto si při pohledu na rychlost i povahu vývoje minulých desetiletí lze jen těžko představit lidi za 200 let a už vůbec ne za let 10 000!

Vyhynutí druhu není v přírodě nic zvláštního, podle odhadů potkalo asi 99 % všech druhů, které kdy na Zemi žily. Většina zanikla v rámci přírodního vývoje, zbytek potom během pěti velkých masových vymírání. Člověk je ale výjimečný tím, že jeho osud ovlivňují nejen přírodní podmínky, ale momentálně už především kultura v čele s náboženstvím a stále více technikou, která, zdá se, stárnutí civilizace urychluje. Koneckonců i těch uvažovaných posledních 10 000 let je z hlediska přírodního vývoje jepičí interval...

Naše cesta „vpřed“ se může ubírat dvěma základními směry: Růst počtu lidí i jejich nároků spolu s ubývajícími zdroji vyústí ve stále častější a rozsáhlejší kolapsy spojené s ochuzením, zjednodušením a zhrubnutím našich životů. Lokální zhroucení se budou rozšiřovat jako požár, až časem vyústí v *postupné vymírání*. Porůznu zbývající centra budou vyhasínat jak bludičky na blatech.

Nebo stále drsnější soutěž o holé přežití dřív nebo později přejde v otevřené konflikty. A v nich ti prohrávající, když už nebudou mít co ztratit, sáhnou ke zbraním hromadného ničení. Nastane náhlé *vymírání masové*, v pořadí šesté, první takříkajíc *umělé*. To může mít různý rozsah. Pokud alespoň někteří lidé přežijí, byť třeba jako divoši, bude to něco jako reset počítače, lidské vlastnosti zůstanou zachovány se všemi geneticky zakódovanými přednostmi i nezdobami, takže se historie bude opakovat.

Pokud ale bude genocida totální a člověk tento svět zcela opustí, nastane situace obdobná vyhynutí dinosaurů: Pádem hegemona se uvolní místo novým druhům.

Čímž naše třeštění nad kostmi prapředků nabírá grády. Kolik rostlinných a živočišných druhů lidé stáhnou do nicoty s sebou? Na jakou až úroveň život po prodělané apokalypse sestoupí? Ať klesne kamkoli, bez lidí už to nebude jen reset, ale úplně nové naprogramování.

Jak ukázaly molekulárně genetické analýzy, od předka společného s našimi nejbližšími příbuzných, šimpanzi, jsme se oddělili před nějakými sedmi miliony let, čili stejně tolik času by mohl zabrat opětovný vývoj od šimpanze k novému člověku.

Pokud by zkáza sahala dál do hlubin času, tak primáti se od ostatních savců odpoutali před 75 miliony let, savci od obratlovců před čtvrt miliardou let (ale zelenou dostali až před oněmi 66 miliony let vymřením dinosaurů). Mnohobuněční se na Zemi rozšířili při takzvané kambrické explozi před více než 500 miliony let. Nu a život ve své nejjednodušší podobě povstal na Zemi před 4 miliardami let.

Tolik minulost. Co budoucnost? Země schopná hostit složitější život má před sebou řekněme půl miliardy let, než ji sežehne nadouvající se Slunce. Jak tu dobu využije *bios*, ten bytostně dravý živel, nezničitelný žádnou pozemskou silou, který – z hlediska lidského bytí – se od druhu k druhu vleče šnečím tempem, zato v geologickém měřítku pádí jako jelen (co je sedm milionů let od šimpanze k člověku proti 4,6 miliardám stáří naší planety!).

Kdybychom tedy vymizeli do 10 000 let, Země bude mít před sebou nějakých 500 milionů let času pro vyselektování dalších nositelů rozumu (pokud jeho vznik na Zemi byl zákonitý; pokud ne, uplatní se loterie). Vývoj od úrovně mikrobů by stihl jeden cyklus, pokud by se ale proces začal od vyšších evolučních stupňů, pak by inteligentních várek stačilo vzniknout přiměřeně víc.

(Záměrně tu zcela pomíjíme AI, teoreticky může být příští civilizací ona. Ta by ovšem stárla jinak...)

Naši myslící nástupci pravděpodobně budou zevnějškem připomínat humanoidy (něco jako byly cizí rasy ve *Star Treku*) s poněkud jinou psychickou konfigurací, obojí podle toho, z jaké hloubky na lidském kladogramu začne hominizace. Vyvíjeli by se totiž v jiných vnějších podmínkách, vždyť po nás by zbylo mnohem méně dosažitelných neobnovitelných zdrojů (rud, paliv), což by vedle odlišných některých tělesných znaků (hlavně kvůli stoupající teplotě na Zemi) vštípilo našim následovníkům i jinou, poučitelnější duši, obdařenou například větší prozíravostí, odpovědností, trpělivostí. Technologicky by se tudíž mohli vyvíjet pomaleji a tím pádem by se třeba stačili líp vnitřně přizpůsobovat nástrahám civilizace. (Třeba by k lepšímu výsledku stačilo *míň* inteligence!) Jakkoli i jejich konec nutně přijde, měli by šanci dotáhnout to dál a zničit se později a méně bolestivě.

Kolik dílů ságy *Rozum na Zemi* ještě evoluce stačí napsat? Kolik naše planeta stihne urodit civilizací s vlastní matematikou, vlastní hudbou i vlastními katedrálami? Jednu? Několik? Bude alespoň některá úspěšnější než ta dnešní? Nebo: Dokázaly by se trvaleji respektovat dva rozdílné inteligentní druhy vedle sebe?

Nevíme, nebudeme vědět. Slepí, hluší, domýšliví, hrneme se vstříc svému osudu.

František Houdek

Steffen Poser: Památník bitvy národů: stručný průvodce

Vždy na počátku července se snažím navštívit aspoň na den či dva nějaké blízké moře, abych v sobě uklidnil výčitku, že mi léto proteče mezi prsty, aniž bych měl cestovatelský zážitek. Jako nejdostupnější jsem si vyhodnotil Baltské moře na Rujáně. Je to tam celkem blízko, jenom bývá *maličko* problém s počasím.

Letos bylo v prvním červencovém týdnu počasí tak nevlídné, že jsem dlouho váhal, zda vůbec vyrazit. Nakonec jsem dilema vyřešil tak, že sice pojedu, ale nebudu se upínat na pláž, nýbrž první den věnuji cestou návštěvě památky, na kterou si už dlouho myslím.

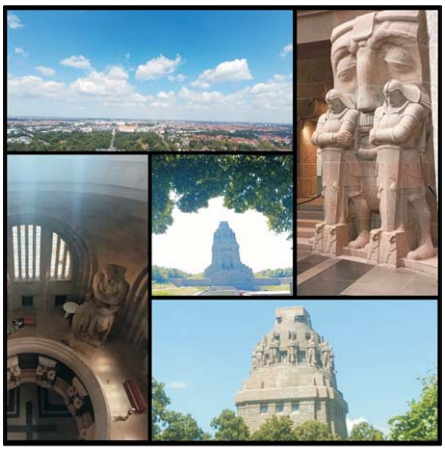

Jel jsem tedy k Baltu přes Lipsko. abych si tam v klidu prohlédl Památník bitvy národů.

Jen matně jsem tušil, o co se jedná. Až když jsem si večer před cestou plánoval detaily, začalo mi docházet, jak veliký památník to je. A dojem naživo je opravdu impozantní. Jestli je údaj z průvodce pravdivý, mělo by se jednat o největší „pomníkovou stavbu“ v Evropě.

Bitva národů proběhla, jak známo, roku 1813 a sjednocené armády Ruska, Pruska, Rakouska a dalších zemí tam porazily v okolí Lipska Napoleona, jehož vojenská síla byla značně oslabena předchozí porážkou v invazi do Ruska.

Nejslavnějším vyobrazením spojeným s bitvou je obraz p. Johanna Petera Kraffta *Kníže ze Schwarzenbergu oznamuje vítězství spojeneckých panovníků po bitvě u Lipska,* jenž vyobrazuje přesně to, co je v názvu.

Bitva národů byla velkým masakrem: uvádí se, že se jí účastnilo více než půl milionu vojáků, z nichž nejméně pětina zemřela. Obzvláštní význam má samozřejmě pro Německo, protože z odporu vůči francouzské okupaci vyrostla moderní myšlenka německého národního sjednocení.

Výstava ve sklepení pomníku i průvodce ukazují, že místo bitvy bylo připomínáno od samého počátku, napřed velkým dřevěným křížem, pak několika variantami menších pomníků.

Když se blížilo sté výročí, lipský vlastenecký spolek pojal záměr výstavby velkolepého památníku. Průvodce uvádí, že spolek byl veden svobodnými zednáři a pomník nese tomu odpovídající vrstvy symbolů a významů.

Lipský národní památník bitvy národů stojí v tradici evropských národních pomníků 19. století. Jeho výtvarná stránka odráží oživení národního uvědomění za osvobozeneckých bojů a jeho přenesení do doby končícího 19. století.

Charakteristický symbol města Lipska je mnohovrstvá architektonická památka, která v sobě spojuje množství vizí, symbolů a ikonografických vztahů. Nacházíme určité paralely ke kulturám Mezopotámie, ke staroegyptským chrámům až ke konceptu památníku jakožto německého protikladu k pařížské Invalidovně. Monument vznikl jako výraz snah německých architektů a umělců o svébytnou národní architekturu a sochařství, záměrně se odlišující od tehdy běžného vilémovského stylu v umění. V důsledku vlivu lipského vlasteneckého spolku na podobu a uměleckou výzdobu památníku platí památník bitvy národů v části své symboliky též jako nejokázalejší stavební projekt odrážející myšlenky svobodných zednářů. Jednotlivé součásti pomníku vyjadřují hluboce různorodé ideje a cíle svých tvůrců; pomník jako celek nelze označit jen za produkt jejich gigantománie. V budově nalézáme atmosféru zastrašení jedince a skrytých hrozeb, stejně jako úseky fatalistického smutku a vypořádání se s holými hrůzami války. Mnohost metafor a symbolů ztěžuje dodnes jednoznačnou charakteristiku památníku.

Pokud jde o českou stopu, důležitá je především osobnost jednoho ze dvou tvůrců výtvarných děl v památníku, českého Němce p. Franze Metznera. Dovolím si zde připomenout, že jeho designový elegantní styl si můžeme připomenout, kdykoliv jsme na Václaváku – dole na Můstku má velké sochy na střeše domu hned vedle těch velkých hodin.

Obrovská konstrukce památníku začala chátrat hned po svém otevření r. 1913. Až po sjednocení Německa po konci studené války byla stavba důkladně rekonstruována, k dalšímu století výročí r. 2013. Otevření obnoveného památníku přináší další české propojení a uzavírá i příběhový oblouk od shora uvedené olejomalby: *Kurzführer* připomíná projev tehdejšího českého ministra zahraničí p. Schwarzenberga, jednoho z hlavních řečníků při znovuotevření památníku r. 2013. P. Schwarzenberg interpretoval památník jako připomínku, že je zapotřebí neustále se snažit o mír, protože pochybuje, že naši potomci budou lepší, než byli naši předci.

Návštěvu památníku mohu doporučit, stejně jako stručného průvodce. Památník je koncipován jako turisticky zážitkové místo: návštěvník stoupá přes podzemí a hlavní kryptu až na samý vrchol, kde je vyhlídková plošina. **Jára Míkovec**

První věta brožury: V *říjnu 1813 se u Lipska psaly světové dějiny.*

Poslední věta: *Doufejme, že neopodstatněnou se ukáže Schwarzenbergova skepse, když vyjádřil pochybnosti o přesvědčení, že „naše děti a vnuci jsou o tolik lepší než naši prarodiče“.*

Odposlechnuto

Sliby a jízdní řády jsou od toho, aby se nedodržovaly.

Jonathan Swift

Odyssea Christophera Nolana

Nová adaptace *Odyssey*, kterou napsal a režíroval extrémně schopný Christopher Nolan (*1970), je postavena hned na dvou klíčových MASAKRECH: vyvraždění Troje a vyvraždění ženichů.

Většina lidí, nebo aspoň já mám ten pocit, bere trik s Trojským koněm jako něco báječného a obdivuhodného, hodné poklony, zatímco momenty, kdy zamknou bezbranné nápadníky v sále, aby je Odysseus porubal, respektive proklál šípy, vzbuzují občas povytažení obočí. „Nemohl jim, prosím vás, gentlemansky říci *já sem se vrátil, děte a bděte*?“

Nemohl.

Tito lidé se u čekající Odysseovy ženy Pénelopé (Anne Hathaway) utábořili na léta, nechali se krmit, pohrdali chudinou a ukládali o život následníkovi trůnu, kterým je Odysseův syn Télemachos (Tom Holland). Oproti tomu Kůň byl způsob, jak zevnitř odemknout bránu, načež deset let neúspěšní a úplně nas-aní Řekové vpadli do města a porubali civilisty včetně žen a teď zrovna netuším, zda i včetně dětí, protože Nolan žádné vraždění neviňátek neukazuje a vůbec si dává po celý film bacha, aby mohlo mít jeho dílo totální přístupnost, takže jsou všecka masová vraždění nafilmovaná „americky“. Čímž míním, že nic odpudivého nesmíme zahlédnout ani náhodou. Ne že by mi to vadilo. Naopak, jsem celkem rád, že budou mít co promítat ve školkách.

Klíčovým momentem filmu ovšem není Odysseovo rozhodnutí eliminovat ženichy, a to neférově, ale jeho procitnutí po vstupu armády do Troje. Co vidí, jím navždy otřese. Je to zřejmě tak silný otřes, že se mu do Řecka chce už méně. Agamemnón, který vedl vojsko proti Troji, ostatně byl fanatická zrůda, která před válkou obětovala vlastní dcerku a srovnala by dle všeho se zemí i Odysseovu Ithaku, kdyby Odysseus „takhle náhodou“ do války jít odmítl, a po právu tedy Agamemnónovi patří čepel z ruky jeho vlastní manželky, která už si mezitím opatřila milence, a jsme za odkrouhnutí netvora (po návratu z bojů) jen a jen rádi.

Zajímavý je přístup filmu k fantasknu.

Nic nepřeženu, když řeknu, že Nolan natočil science fiction. Bohy nevidíme a jenom se o nich mluví. Obři sice porůznu a občas někde žijí, ale jsou to obři jaksi přírodní, řekl bych, a de facto může jít o mutanty. Jsou smrtelní. Kyklop Polyfémos je vlastně chudák a to, že hovoří se svým otcem-bohem, sice překvapeně sledujeme, ale nikde není předvedeno, že ho nějaký Poseidon poslouchá. Jenom tomu (případný) mutant věří. A mimochodem, až do té modlitbičky (to už je bez oka) mlčel co zařezaný a jenom žral lidi, to je pravda, ale také je pravda, že ani my, lidé, na králíky většinou nemluvíme, a tento kyklop bral Odysseovu partu jako hmyz.

A další fantaskní motivy? Ale ano, je tu Skylla, tj. vícehlavý drak, ale taky ona je předvedena jako zvíře ze science fiction a víceméně jako přírodní anomálie na jednom bodu glóbu. Přežitek z pravěku, asi podle všeho... A bohyně Athéna? Ale ano, Odysseus s ní plynně konverzuje a vídáme ji, ale posléze zjistíme, že ji vidí sám. Je to jen sugesce a třeba krásná Kalypsó (Charlize Theron) se jej ptá: „S kým si to furt povídáš?“ A očividně si myslí, že je Odysseus sice pěkný chlap, ale v tomhle směru asi kapku cvok. Nu, udržela si ho sedm let, jak víme, a teprve pak jej přestala pěchovat drogami. I proto, že jí imponovala jeho láska k manželce a snaha, se kterou robil vor.

A Kirké? Taky ze sci-fi. Sice ji označují jako mága, ale vyspělá technologie není rozeznatelná od magie, jak víme, a když Kirké předělává chlapy na prasata, tak to praktikuje způsobem, který mi připadá věrohodný a možná ho ještě někdo vynalezne. Žádný čarovný proutek. Žádná kouzelná hůlka. A vědomí, že jde o vrahy civilů a ženských z Troje, kteří jsou navíc nadržení jako skutečná prasata. „Kouzelnici“ hraje velmi nečekaným způsobem zajímavá Samantha Mortonová.

Četl jsem, že film stál 250 milionů. Vlastně je to překvapivé! Obsahuje obrovské množství scén, které přece musely být pořízeny „za pár šupů“! Ale ano, nafilmovány jsou brilantně, o to nic, ale je zvláštní, že Nolan cíleně ignoruje digitální technologie a třeba u Skylly to vypadá, že je nepoužil dokonce ani zde. A otázka pro větší znalce než já?

Co je dražší? Točit se skutečnými loděmi a s loutkami a v reálných lokacích a se skutečným drakem-další loutkou, anebo točit s digi-efekty? Nolan volil první možnost a zakládá si na tom. I peníze do toho rád nasypal.

A co ještě film ukazuje? Nemáme-li nepřítele, musíme si ho vytvořit. Což je taky celkem známý postřeh. Respektive musíme nepřítele vysnít pro lidi a zde jsou imaginárním nepřítelem tzv. „mořské národy“. Existují? Ne? A jestli nejsou, kdo mem vyslal na pochod? I to má nakonec na triku Odysseus? Kdo ví, ale někdo mi řekl, že byl vlastně „pěkný hajzl“.

„A čím?“

„Už tím, že byl chytrolín.“

Popravdě, film jeho případné hajzlovství

neakcentuje a udělal z Odyssea zrovna takové dobrotisko jako ze zmíněného kyklopa. Ale jeho prohnanost, ano, akcentována je a uvedu jen dva příklady, kdy skutečně slouží krvi.

Když Odysseus vleze do Koně a čeká s kolegy uvnitř a „mezi vlastními výkaly“, jeden voják dostane za úkol venku Trojanům říct, že je Kůň dar a oběť. A tak tam stojí a řekne to a sám ani neví, že má uvnitř kolegy, načež je zabit, a když pak Odysseus musí do podsvětí (jediný nescifoidní moment filmu, ale i to je otázka), samozřejmě mu za to tenhle obětovaný strašně moc vynadá.

Druhý příklad. Odysseus řekne námořníkům, aby pluli přes obří vodní vír a že to prý uveslují. Jeho zástupce rozkaz okamžitě změní a řekne: „Risknem to radši úžinou.“ A Odysseus mlčí. Nechá to projít. Úžinou koneckonců proplují, zlomí jen pár vesel, ale vzápětí je šest plavců uchváceno; načež Odysseus flegmaticky řekne: „Já sem věděl, že tu žije drak, ale kdybych vám to řek, všichni byste chtěli plout vírem, no, a to by stoprocentně znamenalo smrt pro všechny, a takhle vás ubylo jen šest náhodných.“

A Nolan? Měl před pár lety totálně volnou ruku. V Hollywoodu. Mohl natočit cokoli. Vybral si tento epos. Podle mě to ideální látka není. Asi to pochopil brzy taky. Představuje to spíš výzvu pro šikuly a Nolan chtěl podstoupit souboj a řekl bych, že lépe předlohu adaptovat možné nebylo. Zvládl to. Film je bravurní, na nic si nehraje, obsahuje vše podstatné z předlohy (zvláště krásné jsou momenty s věrným pejskem) a finále – dokonce – dojímá. A Matt Damon zosobnil Odyssea skvěle a už to nikdy nebude jen Jason Bourne, už nikdy. **Ivo Fencl**

THE ODYSSEY. Napsal a režii měl Christopher Nolan. Spojené království/USA. Produkce UNIVERSAL (a Syncopy Films). Stopáž: bez osmi minut tříhodinová, přičemž film zahrnul řadu podstatných prvků Iliady. Česká premiéra pro „normální lidi“ (byť i novináři jsou v normě, uznávám) ve čtvrtek 16. července 2026.

Nejznámější herci: Matt Damon, Anne Hathaway (Pénelopé), Charlize Theron (Kalipsó), Tom Holland (Télemachos) a Robert Pattinson.

Odyssea Nolana skeptika

Knižní předlohu jsem nečetl, mohu hodnotit jen film jako takový – a jsou to tři hodiny skvělé klasické filmařiny, které vás nebudou nudit ani chvíli. Hlavní tah tu totiž není skrz „velké“ dějiny/mýtus, ale spíše skrz rovinu osobní, případně jak moc se může jedinec vzepřít silám, které ho převyšují. V antice to kupodivu šlo lépe, protože bozi měli k lidem nějak blíž, nebyli to ti neomylní a vševědoucí strůjci všeho.

Film tak má šanci strhnout i toho, komu přijdou tuniky, meče a profláklá jména z řeckých bájí jako obehrané klišé. Mytická, fantaskní rovina je tu tím pádem spíše potlačená. Kyklop je tu spíš takové přerostlé dítě symbolizující život v míru v souladu s přírodou, nepřipravený na vpád barbarů se zbraněmi. Obři a monstra tu představují jakési vyšší síly, ale o boj s nimi tu skoro nejde. Ostatně lidé tu vždy dostanou strašně na prdel. Exteriéry, v nichž se s obludami hrdinové střetávají, mají navíc retro look odkazující na filmy s triky od Raye Harryhausena, je to v těchto pasážích spíše ponor do mytologie filmu než mytologie člověka.

Odyssea je v jádru protiválečný film. V tom režisér navazuje na *Oppenheimera*. Člověk by řekl, že v moderní civilizaci 21. století už toto téma není na stole, ale jak víme, je to téma naopak naprosto klíčové. Trojská válka tu není Odysseem, jedním z jejich vítězů, vnímána jako triumf „našich“, ale jako prohra lidstva. Nejde totiž o to, kdo válku vyhraje, ale že ji vůbec někdo rozpoutá. Rozpoutání jedné války je rovno rozpoutání všech válek. Skeptik Nolan tu obrací do negativu úsloví z Talmudu, že když zachráníte jednoho člověka, zachráníte celý svět. Platí to i naopak.

A opět promlouvá Nolan-skeptik, když Odysseus v poslední větě filmu mluví o chybách, z nichž se budoucí věky nepoučí. Jak rek pravil, tak se i stalo. Chyby opakujeme koldokol a po ruce už ani není bohyně s vyčítavě vytřeštěnýma očima, aby nám podala pomocnou ruku či vyslala znamení. **Ivan Adamovič**

Scénář je tak propastně špatný, že bych se styděla podepsat pod jakoukoliv jeho část. **Emily Wilson, překladatelka**

Civilní Odyssea v říši bohů a monster

Ať odmázneme to nejdůležitější hned na začátku – všechny ty věci, o které byly drsné ideové boje: černá Helena, Elliot Page v roli válečníka, Zendaya... všechny ty věci jsou ve filmu nepodstatné, na úrovni toho, když ve filmu z roku 1930 projede po ulici auto z roku 1935. Jo, je to možná kiks, ale na kvalitu snímku to nemá žádný vliv.

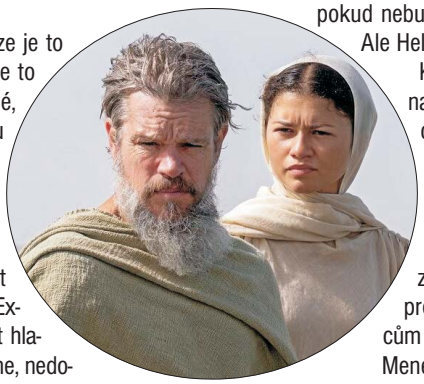

A film rozhodně kvalitní je. Bez diskuze je to věc, kterou by člověk měl vidět v kině. Je to velké, skvěle natočené, výborně zahrané, s lahůdkovými scénami a občas i nějakou myšlenkou. Je to velkolepé, ambiciózní, střídá se tu dobrodružný příběh s psychologickým dramatem a body horrorem, aby to ve finále končilo velmi dlouhou akční mlátičkou... a přesto jsem se nemohl zbavit pocitu, že se dívám na exponát za sklem. Exponát, nad kterým musím uznale pokývat hlavou, ale který mě nijak nezasáhne, nestrhne, nedojme. Nolan je hodně technický režisér a tady mi přijde, že už ta technika převažuje. Nebo si možná jen vybral téma, ke kterému se jeho chladný, akademický styl zase tolik nehodí. Že by to klidně mohlo být méně dokonalé, ale víc prožité.

Je tam toho vážně moc, má to skoro tři hodiny, a možná by to spíš vyniklo jako televizní seriál ve stylu Mandaloriana, kde se také střídají žánry: přes válečné drama, horor, fantasy, dobrodružnou ságu, rubačku. Ale nic z toho nemá dost velký prostor, aby to člověka vcuclo jako Skylla. Jasně, nemá cenu se s postavami nějak sžívat, když víte, že skoro nikdo z nich nepřežije, ale tady je využitá multikulturnost posádky čistě k tomu, abyste vůbec věděli, kdo zrovna umírá.

Co se týče herců, tam se asi dá říct, že jsou solidní – jak Matt Damon, tak Anne Hathawayová v roli manželky, která čeká, až se jí choť vrátí z dvacetiletého flámu. Tom Holland se snaží, ale do tohohle filmu mi sednul asi stejně jako do Uncharted čili vůbec. Vlastně asi největší dojem na mě udělal Jon Berenthal v menší roli (spíš charismatem osobnosti než postavou) a pak Robert Pattinson coby jeden z těch nejodpornějších Penelopiných nápadníků. Přehrává jako o život, ale k tomuhle snímku se to hodí.

Je to tak velký film, že má hned dvě zásadní myšlenky – jedna je v podstatě o vyrovnávání se s válečným traumatem a pocitem viny, druhá mluví o nutnosti přestat se snažit ovládat svůj osud. Což je oboje zajímavé, ale přijde mi, že tak trochu to jde proti sobě. Stejně tak jako se Nolan snaží báji zcivilnit (i tím, že postavy působí spíš moderně... a to nejen řečí), a zároveň nezastírá existenci bohů a monster. Je to zvláštní střet realistické ušpiněnosti s epičností – třeba Agamemnón tady působí ve své zbroji jako Darth Vader.

Je to vysoustružená a brilantně vybudovaná záležitost (Nolan si tady opět hraje s časovou posloupností), která trpí emoční sterilností a člověk to ocení spíš jako hodnotné umělecké dílo než jako citový zážitek. Ale upřímně, kolik filmů tohle dokáže?

Obsáhlejší rozbor najdete na *Herohero* webu *Rudé žně*, kde se se svým názorem přidává Štěpán Kopřiva. **Jiří Pavlovský**

Helena Trojská a pokrytectví západního diváka

V nové verzi „Odyssey“ je Menelaos vykreslen jako despotický a násilnický manžel, přičemž mnoho lidí zapomíná, že to byla právě Helena, která se rozhodla si ho vzít.

A filmaři to tak vyprávět musí, protože nevěří, že diváci jsou dospělí lidé. Nevěří, že můžeme cítit sympatie ke krásné ženě, pokud nebude zároveň vypadat jako týraná oběť. Ale Helena nebyla jen oběť.

Krásná a velice zámožná mladá královna je okouzlena a uteče s trojským princem.

Řekům není jasné, jak daleko ve veřejném ponížení sahají dlouhé prsty bohů (daleko), ale udělají jedinou věc, kterou mohou udělat, aby zachovali zdání řádu v chaotickém světě. Vyhlásí proradnému princi a všem jeho ochráncům vendetu.

Menelaos se později utká s tím samým trojským princem v duelu a zvítězí, Trojané odmítají dodržet podmínky tohoto dohodnutého souboje (což je samo o sobě vyřazuje ze společnosti civilizovaných lidí).

A Helena na výsledky duelu také reaguje. I v Troji (2004), kterou mám osobně rád, je Diane Kruger jen ublíženou ozdobou. V Homérově díle ale královna chápe moc dobře, co se stalo. Nechala se oklamat. Podvodníkem a bohy, kteří ho chránili. A před celým světem je teď ten podvodník všem pro smích.

Láska Heleny k trójskému princi ochladne dlouho před tím, než město padne. Žena nebude milovat muže, kterého si nemůže vážit.

Manželé se nakonec znovu shledají, a Menelaos na Helenu nevztáhne ruku, ačkoli podle dobových zvyklostí na to má plné právo. Menelaos a Helena jsou jedněmi z mála protagonistů Iliady, o kterých můžeme říci, že je čekal šťastný konec.

Hollywood ale nemá žádnou důvěru v diváky, a tak jim starou pověst o cti, slávě, hanbě a odpuštění vypráví jako sociální pracovník dětem s Downovým syndromem.

Michal Poláček / FB

Jak se má chovat správný muž?

Celá Homérova práce je tedy mytopoetická (a nejspíš sám Homér je jenom mýtem) a nejde v ní o faktografickou správnost. Nolan ovšem dělá to, že mýtus dekonstruuje – ukazuje heroismus jako problematický a poselství jeho díla jednoduše nestmeluje, ale nutí ke kritickému zamyšlení.

Odysseus v podání vyrýsovaného Matta Damona trpí zjevným **PTSD** jako typický válečný veterán a ono několikaleté „pojídání květů lotosu“ sloužící k zapomnění můžeme i bez metaforické nadsázky chápat jako užívání drog, jimž vojáci po návratu z bojiště často podléhají.

Film se dotýká otázek, jak se má chovat správný muž a jakou odpovědnost má za své činy. V širším smyslu ale míří i k povaze vládnutí celé společnosti, kolonialismu, nebezpečí pádu civilizace a nemožnosti vrátit se z exilu domů.

Kamil Fila / Deník N

DOPORUČUJI, tedy vlastně NE

Chirurgové z dovozu už si kudly brousí,
odvážný film s koulemi blbý scénář rdousí.

Omnibus / CSFD

Po zhlédnutí díla by se dalo říci, že k mottu výše není třeba nic dodávat, ale ne všichni naši čtenáři obětovali jeden a půl hodiny svého času, aby viděli film *Citizen Vigilante* (Občanský strážce pořádku, 2026) nejhoršího filmaře současnosti Uwe Bolla. A tak, jak se dnes říká, **skouknul jsem to za vás, abyste vy nemuseli**.

Trochu se to podobá klasice *Dirty Harry* Clinta Eastwooda nebo *Přání smrti* Charlese Bronsona. V těchto filmech systém selhal a jedinec si zjednává spravedlnost sám.

Rozdíl, vedle filmařské kvality a herecký výkonů, je v tom, že u zmíněných klasiků šlo o jednotlivé případy korupce potažmo justičního selhání. Dnes už, alespoň podle Bolla, nejde o pochybení soudnictví a policie, ale o jejich podstatnou vlastnost, ne-li přímo podstatu. Proto hrdina jeho filmu popraví i soudce, který osm pachatelů hromadného znásilnění pošle na terapii, protože byli přece traumatizovaní stejně jako jejich oběť, jen ti snědí chlapci si trauma přinesli už ze své domoviny (nebo pokud se narodili v Evropě, na ně své trauma přenesli rodiče).

Abychom viděli také jinou hrdinovu (Armie Hammer) stránku než tu vražednou, věnuje se (samozřejmě dost neústrojně) několik minut i svému byznysu, tj. pronajímání bytů. Zde se například dozvíme, že vystěhovat nájemníka, potom co přestane platit nájem, trvá přísně legální cestou sedm měsíců. Možná ale jde o další ilustraci ne/funkčnosti systému.

Pokrokářská kritika filmu jede na plné obrátky o tom, že jde o rasistický film, protože většina mimosoudně popravených jsou migranti tmavší pleti, inu dnes je rasistická i statistika. (A také proto, že film na své síti umožnil stahovat satan Musk.) Že ale nejde jen o barvu kůže, naznačí scéna, kdy vystřílí celou rodinu jednoho ze znásilňovačů včetně dcery, která se provinila „jen“ tím, že znásilnění nečinně přihlížela a pak spolu s matkou obhájovala zmíněný zločin slovy, že dotyčné děvče chlapce vyprovokovalo svým oblečením.

Dalším divákům vadí, že náš „hrdina“ občas zabíjí i nevinné, a to nejen členy zásahové jednotky, která jej pronásleduje, ale i docela nezúčastněné civilisty. Vjede třeba na celkem prázdné silnici s jistou rezervou do protisměru a dá protijedoucímu řidiči několik vteřin na to, aby udělal totéž. Nad „ovcí“, která než aby přejela nepřerušovanou čáru se raději zabije sjezdem přes krajnici, necítí žádnou lítost. Může jít jen o tik režiséra, který doposud točil hlavně filmy podle počítačových her, tzv. střílečka, ale tuhle nelogičnost (zabíjení občanů, které jindy chrání) lze vysvětlit i tak, že situace obvykle ještě není tak špatná, aby spravedlnost brali do vlastních rukou „normální“ občané a zatím se toho ujímají jen sociopati. V jedné chvíli říká: **„Pamatujte, budu to dělat za vás, dokud se to nenaučíte dělat sami.“**

Zatímco již (vícekrát) zmíněné klasické filmy lze chápat jako thrillery či detektivky, v případě *Citizen Vigilante* se jednoznačně jedná o politickou událost. Neuškodí ji tedy zařadit do místního kontextu. Na *Neviditelném psu* ohledně invaze na španělskou exklávu Ceuta čteme, že *kdo má špetku rozumu, ví, že je tohle špatně a že se musí „něco stát“, aby se to totálně nezvrtlo*. Naopak v *Deníku Alarm* demonstrují levičáckou zaslepenost slovy, že vražedný islamistický útok na pochod hrdosti v Berlíně je *nepřekvapivým důsledkem současné pravicové německé politiky*. Evropa je jako důl, kde se kanárci nadýchali jedovatého plynu a nemohou si to vynachválit, stejně jako velká část Evropanů. Měli bychom tedy pozorovat, i co dělají krkavci.

Možná to není úplně zřejmé, ale doposud jsem film hlavně chválil, bohužel Boll jako by propadl už ve druhé třídě filmařské základky a dál už jen opakoval. I člověk zcela mimo obor by mnohé scény natočil lépe. Nedá se předpokládat, že by režisér nikdy neviděl žádný jiný film, a už to by byla dostatečná kvalifikace k tomu, aby rozpoznal, jak mizerně natočené některé jeho scény jsou, je tedy možné, že má nějakou svou představu, čeho chce dosáhnout a co chce sdělit, zároveň ji ale není schopen naplnit ani to zkusit jinak. **Grob**

Citizen Vigilante, 2026, 89 minut, scénář, režie, kamera Uwe Boll, hudba Rodolfo Matulich, hrají: Armie Hammer, Costas Mandylor, Vjekoslav Katusin, Dora Dimic Rakar, Alona Hertha, Jenny Paris, Désirée Giorgetti, Neb Chupin, Benjamin Schnau...

Odposlechnuto

V Německu můžeme pozorovat nový způsob ochrany demokracie: volební komise vyškrtávají opoziční kandidáty z voleb na základě nedostatečné „věrnosti ústavě“, což se prokazuje dopisem od zemského ministerstva vnitra, respektive jemu podřízeného Úřadu na ochranu ústavy. V těch dopisech se jako důkaz obvykle vyjmenovávají závadné výroky z Facebooku, většinou korektní komentáře ke kriminálním statistikám.

Kouzelné je, že jedním ze závadných výroků byla kritika německého systému, že už není demokratický a utlačuje opozici. Za toto byl opoziční kandidát vyškrtnut z voleb. **JM/NYX**

Evropa posledních třicet let žila v představě, že válka patří do stejné kategorie jako mor, inkvizice nebo fax. Nepříjemná věc z minulosti, která se už nebude opakovat.

Ladislav Nagy / info.cz

ČS FANDOM

Nominace CKČ 2026

45. ročník Ceny Karla Čapka je skoro za námi. Jednotlivé hlasy porotců byly zaznamenány a zpracovány. Zde jsou výsledné nominace.

Povídka

Magda Duhonská: Svědci pustiny
Miroslav Hokeš: Luna 5 – Oáza
Jiří Hons: Návrat na Stracciatellu
Radoslav Kalaš: Lenin z ďáblovy zahrádky
Joey Thorke: Ve tvém jméně zpívá les

Novela

Radoslav Kalaš: Urbantzykova sbírka
Jiří Novotný: Sens
Pavel Obluk: Yggdrasil

Mikropovídka

Karel Mudra: Verba fati
Jiří Novotný: Strážce snů
Jan Vrána: Já, Cheng a Wu

Krátká povídka

Lucia Jakúbková: Nadýchnuť sa slobody
Kristián Kopřivík: Lidský faktor
Petra Krausová: Za oknem
Lubomír Mareš: Ozvěna v šumu
Lokken Wolf: Rozebrat a složit

Robot

Lukáš Herma: Rheinblau 226
Jiří Hons: Návrat na Stracciatellu
Marian Lanc: Hrůzostrašná balada o některých nástrahách panské služby
Jiří Novotný: Strážce snů
Lokken Wolf: Rozebrat a složit

Pavel Mikuláštík / 22. červen 2026

45. Parcon

Výše uvedení autoři mají sobotní vstupné zdarma, pokud si chtějí užít prodloužený víkend plný programů šitých na míru pro fanoušky a autory science fiction a fantasy, mohou se přihlásit na stránkách conu **https://www.parconchotebor.cz/** potažmo přímo na **https://amber.festivalfantazie.cz/?change_action=pr**

V ubytování přímo na místě konání conu mají zatím, podobně jako na Festivalu Fantasie, přednost zájemci, kteří chtějí nocleh na všechny tři noci Parconu; patříte-li mezi ně, zaregistrujte se co nejdříve, dá se očekávat, že se pravidla brzy rozvolní, protože například slovenští fanoušci budou chtít odjet v neděli a nebudou tedy v hotelu přespávat poslední noc. **ZR**

NON FICTION
Václav Vlk, st.

DOSVĚTÁCI

aneb moře, to nejni Tálinskej rybník

A my jsme tehdy krásní a mladí... A mladí, a krásní... jak říkala Bohdalka. Dlouhá léta kolem nás sice duněl socialismus, a když jsme chtěli jet přes hranice, tak jsme museli mít tzv. výjezdní doložku a na cestu „za hranice všedních dnů“ se člověk musel pořádně připravit. Od 60. let, kdy Antonín Novotný uznal, že by bylo dobré předhodit lidu něco, aby se také pobavil, začala letní invaze českých turistů do Bulharska k Černému moři, posléze se přidala Jugoška. Ta pro prověřené soudruhy anebo pro ty, co měli někde nějaké kámoše. Zabalily se konzervy, „máry“ se zašily do košíčků podprsenek, některé odvážné dámy i do výztuže kalhotek, pánové pak hledali úkryt kontrabandu třeba v krabičkách od opalovacích krémů. Ale fakt je, že kdo jel ven, někde ty „mařeny“ zašitý měl. K moři jsme jezdili automobily a autobusy, které neměly klimatizaci a po cestě dlouhé 1500 km tam a 1500 km nazpátek nebyly nikde sprchy ani záchody. Zato staré karosy měly mezi sedadly dostatek místa na nohy, zatímco dneska super moderní dálkové autobusy vypadají jako lisy na sardinky. Závodní výbory ROH velkých fabrik pořádaly kempy na břehu moře v Bulharsku, od roku 68 dokonce i v Jugoslávii, a v obou těchto československému lidu zaslíbených místech dovolených jste se vždycky domluvili. Takže všechno bylo fajn. Byla to doba, kdy nebyly mobily, mezinárodní telefonování vypadalo asi tak nějak, jako kdybychom se dneska chtěli dovolat na Mars, a když jsme dojeli k moři, většinou na dovču na tři týdny, tak vás nikdo neotravoval e-maily a měli jste dovolenou jen pro sebe. Moře šplouchalo, v Jugoslávii pobíhaly po břehu mladý skoro nahatý holky, jenom v kalhotkách a v Bulharsku v Primorsku i na Družbě byly tajné nudistické pláže. A všude, kam jste se podívali, se dalo koupit bezvadné ovoce a zelenina v kvalitě, která u nás skončila únorem 1948. Večer se pak chodilo tancovat na betonové plácky u pláže. V Bulharsku k tomu hrála tehdy oblíbená píseň „To Černo more, mnogo je dobre...“ a v Jugošce pak prvorepubliková romantická píseň „Nejkrásnější hvězdy hoří ve Splitu nad mořem“. V Bulharsku byly všude stánky s chlastem, v Jugoslávii bylo na pobřeží jedno „Zlatarstvo“ vedle druhého, kde jsme si houfně kupovali prstýnky a řetízky za západoněmecký marky, který jsme jako vůbec nikdy neměli a soudruzi předstírali, že je ani nenapadne, že bychom nějaký západní marky načerno pašovali. A když už jste měli smůlu a jeli jste jenom do Bulharska, protože vám závodní výbor ROH a stranický výbor ve fabrice nedali razítko na žádost o devizový příslib do Jugoslávie, tak jsme si kupovali bulharskou Plisku, Rakiji a americký cigarety, který tam byly levný. Pak se nakonec zabalily stany a mokré plavky a přidala se nějaká tu mušlička a za dva dny nepřetržité jízdy jste pěkně zasmrádlí, ale opálení a spokojení vystoupili doma. **VV**

Jonathan Livingston, 2024, 248 str., 259. Kč